

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

SPECIFIČNOSTI NASTAVNOG PROCESA U KUĆI

Diplomski rad

Tea Sever

Zagreb, 2018.

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za pedagogiju

SPECIFIČNOSTI NASTAVNOG PROCESA U KUĆI

Diplomski rad

Tea Sever

Mentor: dr. sc. Vilmica Kapac

Zagreb, 2018.

Specifičnosti nastavnog procesa u kući

Sažetak

Nastava u kući u Republici Hrvatskoj provodi se za učenike s teškoćama koji zbog većih motoričkih ili kroničnih bolesti ne mogu nastavu pohađati u odgojno – obrazovnoj ustanovi, tj. školi.

U radu su prikazana teorijska polazišta nastave u kući, kako u Republici Hrvatskoj, tako i u nekim drugim državama. Također, prikazani su rezultati istraživanja specifičnosti nastavnog procesa u kući. U cilju dobivanja informacija koje su to specifičnosti nastavnog procesa u kući vršeno je promatranje nastavnog sata u domu učenika. Proveden je intervju s pedagoginjom zagrebačke osnovne škole u cilju dobivanja informacija o učeniku te o razlozima njegova školovanja kod kuće. Nadalje, proveden je intervju s predmetnim nastavnicima koji predaju učeniku u cilju dobivanja saznanja o tomu kakvi su stavovi nastavnika o nastavnom procesu u kući.

Ključne riječi: *nastava u kući, učenici s teškoćama, specifičnosti nastavnog procesa u kući*

Peculiarity of teaching process at home

Summary

Home classes in the Republic of Croatia are organized for pupils with learning difficulties, who for greater motoric or chronic illnesses are not able to attend classes at educational institutions, i. e. schools.

In this paper theoretical starting points of home classes are explained, both in Croatia and in some other countries. Also, the results of the survey of specific educational process at home are presented. In order to get information about the peculiarity of teaching process at home, the observation of a class period has been done at a pupil's home. The interview with pedagogue from elementary school in Zagreb has been done in order to get information about student and reasons why is he homeschooled. Furthermore, the interview with subject teachers of that school has been done in order to get information about teachers' opinions of homeschooling.

Keywords: *home classes, pupils with learning difficulties, peculiarities of the teaching process at home*

SADRŽAJ:

UVOD.....	1
1. SPECIFIČNOSTI NASTAVNOG PROCESA U KUĆI	2
1.1. Obrazovanje i nastava	2
1.2. Svrha i razlozi provođenja nastavnog procesa u kući.....	4
1.3. Nastavne strategije	5
1.4. Nastavne metode	6
1.5. Oblici rada.....	7
1.6. Vrednovanje, praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje učenika	8
1.7. Multimedijske tehnologije u obrazovanju	9
1.8. Ostale specifičnosti nastavnog procesa u kući.....	10
2. DJECA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	12
3. ZAKONSKA REGULATIVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	14
3.1. Postupak podnošenja i odobravanja zahtjeva za provedbu nastave u kući.....	15
3.2. Primjereni programi osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju.....	15
3.3. Utvrđivanje psihofizičkog stanja djeteta/učenika za određivanje primjerenog programa obrazovanja i primjerenih oblika pružanja pomoći	17
4. UTJECAJ PROVOĐENJA NASTAVNOG PROCESA U KUĆI NA PSIHOLOŠKI I SOCIJALNI RAZVOJ UČENIKA	19
5. STJECANJE POTREBNIH KOMPETENCIJA ZA PROVOĐENJE NASTAVNOG PROCESA U KUĆI KROZ INICIJALNO OBRAZOVANJE NASTAVNIKA	23
6. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE.....	25
6.1. Empirijski pristup istraživanom problemu.....	25

6.2.	Cilj istraživanja i istraživački problemi	25
6.3.	Ispitanici.....	26
6.4.	Instrumenti i postupak prikupljanja podataka.....	26
6.5.	Očekivani doprinos	28
6.6.	Analiza podataka.....	28
6.6.1.	Intervju proveden s pedagoginjom osnovne škole	28
6.6.2.	Intervju proveden s nastavnicima zagrebačke osnovne škole	31
6.6.3.	Promatranje nastavnog sata	38
6.7.	Rezultati istraživanja.....	40
6.8.	Rasprava.....	43
7.	ZAKLJUČAK	46
8.	LITERATURA.....	47
9.	PRILOZI.....	52
9.1.	Protokol za uvid u neposredni odgojno – obrazovni rad nastavnika	52
9.2.	Pitanja za pedagoginju zagrebačke osnovne škole	52
9.3.	Pitanja za predmetne nastavnike zagrebačke osnovne škole	52
9.4.	Odobrenje mentora za provedbu istraživanja	52
9.5.	Dopis Ministarstva znanosti i obrazovanja o tjednom opsegu nastavnih sati za učenika	52
9.6.	Učenikov tjedni raspored nastavnih sati	52

UVOD

Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama (Narodne novine, 95/17) nastava u kući u Republici Hrvatskoj provodi se za učenike koji zbog većih motoričkih teškoća ili kroničnih bolesti ne mogu polaziti nastavu u školi te je definirana kao „jedan od privremenih oblika odgoja i obrazovanja“.

U drugim državama kao što su SAD, Kanada, Engleska, Australija, itd. nastava u kući provodi se od strane roditelja, dok u Republici Hrvatskoj nastavnici matične škole učenika dolaze kod učenika te s njime održavaju nastavni sat.

Diplomski rad sadrži teorijsku analizu područja školovanja kod kuće te empirijsko istraživanje istog. Teorijski dio rada podijeljen je u pet dijelova. Prvi dio rada govori o specifičnostima nastavnog procesa u kući. Slijedi određenje pojma djece s teškoćama u razvoju. Zatim je detaljno objašnjen cjelokupni postupak podnošenja zahtjeva te odobravanja istog za provođenjem nastave u kući. Slijedi poglavlje o utjecaju provođenja nastavnog procesa u kući na psihološki i socijalni razvoj učenika. Posljednje poglavlje u teorijskom dijelu rada govori o tomu stječe li nastavnik potrebne kompetencije za provođenje nastavnog procesa u kući tijekom svog inicijalnog obrazovanja.

Empirijski dio rada prikazuje provedeno istraživanje te analizu i interpretaciju dobivenih podataka i rezultata na temelju postavljenog cilja te istraživačkih pitanja. Istraživanjem se nastojalo ustanoviti specifičnosti nastavnog procesa u kući te ispitati stavove nastavnika o nastavnom procesu u kući.

1. SPECIFIČNOSTI NASTAVNOG PROCESA U KUĆI

1.1. *Obrazovanje i nastava*

Tri glavna čimbenika u nastavi su nastavnik, učenik te nastavni sadržaj. Nastavnik je kvalificirani stručnjak koji putem procesa poučavanja učenika organizira proces obrazovanja, ali i nastave u potpunosti. Učenik stječe obrazovanje putem sistemskog nastavnikovog poučavanja te samostalnim učenjem. Nastavnim, tj. obrazovnim sadržajem određuje se program koji se treba ostvariti (Poljak, 1988).

Djelotvoran nastavnik zna kako i čime potaknuti učenike da uče. Uspješno poučavanje na prvom mjestu želi osmisliti nastavnu aktivnost za svakog učenika koja će uspjeti ostvariti onu vrstu učenja koju je nastavnik želio i predvidio (Kyriacou, 2001).

Prema Poljaku, nastava je proces, a cjelokupno kretanje u nastavi koncentrirano je na ostvarivanje određenih zadataka. Isti autor objašnjava da su nastavni zadaci kao željeni rezultati nastavnog procesa trojaki te obuhvaćaju materijalni, funkcionalni i odgojni zadatak nastave. Materijalni zadatak nastave odnosi se na konkretno stjecanje znanja o objektivnoj stvarnosti koja se proučava kroz nastavu predmeta. Funkcionalni zadatak nastave odnosi se na razvijanje brojnih i raznovrsnih ljudskih sposobnosti dok se putem odgojnog zadatka nastave ističe kako je nastava proces putem kojeg se usvajaju i stanovite odgojne vrijednosti pa je po tomu nastava odgojno – obrazovni proces.

Poljak (1988) navodi da su osnovne etape, tj. komponente nastavnog procesa sljedeće: pripremanje učenika za nastavni rad, obrada novih nastavnih sadržaja, vježbanje, ponavljanje te provjeravanje. Isti autor ističe da su rijetko sve nastavne etape obuhvaćene tijekom jednog nastavnog sata, ali isto tako, rijetko je obuhvaćena samo jedna komponenta. Obuhvaćanjem ponekih nastavnih komponenti nastavnici ne isključuju ostale, već ih obuhvaćaju tijekom sljedećeg nastavnog sata.

Hrvatsko obrazovanje usmjereno je prema otkrivanju i zadovoljavanju individualnih potreba učenika. Izuzetno važno je poznavati razlike među učenicima jer to omogućuje

bolju identifikaciju i razumijevanje teškoća učenika te se na taj način osigurava odabir odgovarajućih didaktičkih metoda i postupaka. Upravo to nedovoljno poznavanje učenikovih potreba možemo smatrati primarnim razlogom zašto se nastavnici ponekad ne osjećaju samouvjereni tijekom primjene prilagođenih i individualiziranih programa i pristupa za svakog učenika. Odgojno – obrazovna metodologija u Hrvatskoj temelji se na kontinuiranoj primjeni nekoliko principa, a to su: individualizacija, aktivna demonstracija, veza obrazovanja i života, koncentracija, socijalizacija i radna aktivnost, odabir odgovarajućih poticaja, odabir i primjena izvora spoznavanja, korištenje odgovarajućih poticaja, odabir i primjena izvora spoznavanja, korištenje odgovarajućih nastavnih pomagala i didaktičkih materijala te dostupnost rehabilitacijskih postupaka (CCNM i CERI, 2007¹). Ivančić i Stančić (2002) ističu kako je potrebno prilagođavanje koje može biti: perceptivno, kognitivno, govorno ili podešavanje zahtjeva. Perceptivno prilagođavanje podrazumijeva prilagodbu sredstava za predočavanje, prilagodbu tiska, prilagodbu prostora za čitanje i pisanje i sl. Kognitivno prilagođavanje je uvođenje u postupak, planiranje teksta, reduciranje teksta, semantičko pojednostavljenje nastavnih sadržaja, primjena shematskih pregleda, stupnjevito perceptivno potkrjepljenje istih sadržaja i sl. Govorno prilagođavanje podrazumijeva podešavanje izražajnosti, prilagodbu artikulacije, prilagođeni govor i usmjerenost pažnje. Podešavanje zahtjeva vezano je za samostalnost u učenju pojedinca, vrijeme rada, način rada te razinu.

Ne postoji jedinstven prilagođen program primjenjiv na sve učenike s teškoćama u razvoju. Planiranje, programiranje i rad sa svakim učenikom treba biti individualiziran u skladu s njegovim potrebama. U Republici Hrvatskoj potrebno je osuvremeniti nastavne planove i programe za djecu s teškoćama u razvoju zbog razvoja obrazovne integracije. To može uključivati objedinjavanje nastavnih predmeta u nastavna područja, uvođenje novih nastavnih predmeta i obrazovnih područja, uvođenje programa za nova zanimanja u skladu s potrebama tržišta rada te izradu i objavljivanje programa rehabilitacije i prevencije (CCNM i CERI, 2007).

---

¹ Centar za suradnju sa zemljama nečlanicama (CCNM) i Centar za istraživanje i inovacije u obrazovanju (CERI) OECD – a (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj)

1.2. Svrha i razlozi provođenja nastavnog procesa u kući

Obrazovanje kod kuće popularno je i rašireno u zemljama kao što su SAD, Engleska, Kanada, Australija, ali isto tako uočava se da je sve više učenika obuhvaćeno ovim oblikom obrazovanja u Francuskoj, Mađarskoj, Japanu, Keniji, Rusiji, Meksiku, Južnoj Koreji, Tajlandu te u Ujedinjenom Kraljevstvu (Ray, 2015). Obrazovanju kod kuće popularnost raste među manjinama. Neke naše susjedne zemlje također imaju uvedeno obrazovanje kod kuće kao mogući oblik obrazovanja učenika pa je tako u Sloveniji obvezno osnovno školovanje kod kuće omogućeno od 1996., a u Crnoj Gori od 2003. godine (Dadić, 2012).

Suvremeno shvaćanje pojma „*obrazovanje kod kuće*“ nastalo je sredinom šezdesetih godina prošloga stoljeća (Dadić, 2012).

Ray (2015) ističe kako su najčešće navedeni razlozi za školovanje djece kod kuće sljedeći: prilagođeni ili individualizirani nastavni plan i okruženje za svakog učenika; postizanje većeg akademskog uspjeha nego u školama; upotreba različitih pristupa od onih tipičnih u institucionaliziranim školama; poboljšanje obiteljskih odnosa; pružanje vođenih i obrazloženih društvenih interakcija s vršnjacima i odraslima; osiguranje sigurnijeg okruženja za djecu i mladež što se tiče tjelesnog nasilja, droga i alkohola, psihološkog zlostavljanja, rasizma te nepravilne i nezdrave seksualnosti povezane s institucionaliziranim školama; prenošenje određenih vrijednosti, uvjerenja i svjetonazora djeci i mladima.

Tijekom 1960 – ih i 1970 – ih godina prošloga stoljeća većina roditelja koja je svoju djecu obrazovala kod kuće pripadali su supkulturama, a u posljednje vrijeme obrazovanje kod kuće često se povezuje s religijskim polazištima obitelji koje se odlučuju za ovaj oblik obrazovanja (Dadić, 2012). Školovanje kod kuće ne možemo pripisati isključivo religiji i mnogi ga autori promatraju iz perspektive širenja obiteljskih vrijednosti (Bielick i sur., 2001; Lines, 2000; Welner i Welner, 1999) koje te obitelji izrazito cijene. Dadić (2012) navodi da je ovaj oblik obrazovanja znatno potpomognut povećanjem kritike formalnog obrazovanja te da bi obrazovanje kod kuće predstavljalo alternativu formalnom obrazovanju u školskim ustanovama.

U Republici Hrvatskoj u rujnu 2010. godine Hrvatska katolička koalicija predala je zahtjev Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa u kojem se traže izmjene i dopune Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi s namjerom uvođenja obrazovanja u kući (Dadić, 2012).

Inicijativa za uvođenje nastave u kući u Republici Hrvatskoj pojavila se imajući na umu nekoliko dokumenata, a to su: Opća deklaracija o pravima čovjeka, Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te Ustav Republike Hrvatske. Opća deklaracija o pravima čovjeka (Narodne novine, 12/2009) u članku 26. navodi kako roditelji imaju prvenstvo biranja vrste obrazovanja za svoju djecu. Isto tako, Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Narodne novine, 95/17) kaže da će u obavljanju svojih funkcija povezanih s obrazovanjem i poučavanjem država poštovati pravo roditelja da osiguraju obrazovanje i poučavanje u skladu sa svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima. Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine, 95/17) propisuje da su roditelji dužni uzdržavati, školovati i odgajati djecu s pravom samostalnog odlučivanja o odgoju djece.

U povijesti je glavni oblik obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju bilo školovanje u specijaliziranim odgojno – obrazovnim ustanovama gdje su stručnjaci poučavali djecu s teškoćama u razvoju odvojeno od ostale djece. S vremenom se učenicima s teškoćama u razvoju pružila mogućnost pristupa jednakom obrazovanju pa se obrazovna izolacija zamjenjuje politikom inkluzije (CCNM i CERi, 2007).

1.3. Nastavne strategije

Strategije, metode i postupci važan su aspekt odgojno – obrazovnog procesa. Strategije se dijele na veći broj metoda, a metode se zatim dijele na veći broj postupaka. Dvije su vrste strategija: strategije odgoja i strategije obrazovanja. Pod strategijama odgoja podrazumijevaju se egzistencija, socijalizacija te individualizacija dok u strategije obrazovanja spadaju poučavanje i učenje, strategija doživljavanja i izražavanja doživljenoga, strategija vježbanja i strategija stvaranja. Svaka od navedenih strategija može se još podijeliti na velik broj metoda i postupaka (Bognar i Matijević, 2002).

1.4. *Nastavne metode*

Kiper i Mischke (2008) navode da je metoda postupak ostvarenja cilja, način utvrđivanja istine i način djelovanja. Nastavne metode odgovaraju na pitanje kako ostvariti zadane ciljeve neovisno o tomu o kojoj etapi nastave je riječ ili na to je li riječ o procesu poučavanja ili procesu učenja. Ne postoji najbolja nastavna metoda i vrijednost svake metode određena je njezinom učinkovitošću s obzirom na cilj i zadatke odgojno – obrazovnih sadržaja, osobine učenika te didaktičko – metodičko umijeće nastavnika.

Metode poučavanja možemo definirati kao određene obrasce aktivnosti poučavanja koje se neprestano ponavljaju i služe prenošenju ciljeva i sadržaja nastave (Terhart, 2001. prema Einsiedler, 1981). Metoda može usmjeriti, poboljšati i ubrzati proces poučavanja i učenja te podići njegovu kvalitetu i djelotvornost (Terhart, 2001).

Poljak (1991) je razvrstao i podijelio nastavne metode prema težini njihove primjene u nastavi od najlakše do najteže primjenjivih te je naveo sljedeće: metoda demonstracije, metoda praktičnih radova, metoda crtanja, metoda pismenih radova, metoda čitanja i rada na tekstu, metoda razgovora te metoda usmenog izlaganja.

Malić i Mužić (1982) podijelili su nastavne metode prema dominantnom osjetilnom kanalu kojim se nastavni sadržaji predstavljaju i primaju te su zaključili da postoje sljedeće nastavne metode: verbalne metode (usmeno izlaganje, rad na tekstu, pisanje i razgovor), vizualne metode (demonstracija, crtanje) te prakseološka metoda, tj. stjecanje iskustva izravnim izvođenjem praktične radnje.

U radu s učenicima s teškoćama u razvoju prilikom provođenja nastavnog procesa u kući nužno je birati one metode koje učenicima olakšavaju proces učenja i poučavanja, njihovog izražavanja, izvođenja zaključaka i sl. Također, neophodno je prilagoditi nastavni proces učeničkim sposobnostima i mogućnostima s obzirom na teškoće u razvoju. Prednost bi u nastavi ipak trebalo dati strategijama aktivnoga učenja, odnosno korištenju strategija i metoda koje aktiviraju učenika i podrazumijevaju njegovo sudjelovanje u raznovrsnim metodičkim scenarijima potičući aktivno i iskustveno učenje umjesto pasivnoga gledanja i slušanja (Matijević i Radovanović, 2011).

Prilagodba nastavnog sadržaja te promišljene i odabrane metode rada važna su prednost nastave kod kuće koju svi nastavnici trebaju iskoristiti. Nastavnici trebaju pomno planirati artikulaciju nastavnog sata u kući kako bi maksimalno iskoristili vrijeme s učenikom.

1.5. *Oblici rada*

Odgojno – obrazovni process okarakteriziran je različitim socijalnim odnosima među njegovim sudionicima ili subjektima (učenicima i nastavnicima) pa se uz njega vežu razne brojčane formacije u kojima se subjekti mogu pojavljivati. Takve formacije u metodikama zovemo socijalnim oblicima rada i obično pretpostavljaju sljedeće načine rada učenika i nastavnika: frontalni rad, individualni rad učenika, rad u paru te rad u grupama, rad u skupinama te timski rad nastavnika (Bognar i Matijević, 2005). S obzirom na to da je odvijanje nastavnog procesa u kući specifičan proces, u sklopu njegova odvijanja moguće je govoriti o frontalnom te o individualnom obliku rada.

Frontalni oblik rada često se veže uz pojam tradicionalne nastave, a u tom slučaju nastavnik neposredno poučava sve učenike u razredu (u ovom slučaju jednog učenika) te je u direktnom odnosu s učenicima i nastavnim sadržajem predstavljajući posrednika između izlaganih sadržaja i skupine učenika (De Zan, 2001). Učenik pažljivo prati nastavnika koji predaje ili prezentira određene sadržaje, bilo usmenim putem ili korištenjem multimedijских sredstava. U takvom obliku rada obično dominira nastavnikova jednosmjerna komunikacija, a učenik se povremeno uključuje u obliku kratkog razgovora ili neverbalnim izražavanjem (Bognar i Matijević, 2005). Frontalna nastava imala je veliku prednost u prošlosti škola jer je tada učenik bio pasivan sudionik nastavnog procesa, ali Meyer (2002) ističe da je dobro izvedena frontalna nastava važna, ako ne čak i najvažnija pretpostavka za daljnji razvitak kulture učenja uopće.

Prilikom samog spomena frontalne nastave često se pomišlja na njezine nedostatke, a kao jedan od njih navodi se zapostavljanje individualnih osobina učenika. U slučaju provođenja nastavnog procesa u kući ovaj oblik nastave pruža nastavniku zadovoljavanje individualnih osobina učenika i prilagodbu nastavnog sadržaja.

Individualan rad učenika podrazumijeva socijalni oblik rada u kojem svaki učenik unutar nekog razreda (u ovom slučaju jedan učenik za kojeg se organizira nastava u kući) radi samostalno na svom zadatku (Markovac, 2001). De Zan (2001) u skladu s time razlikuje istovrsni individualni rad te raznovrsni individualni rad. Jedna od prednosti ovakvog rada je u tome što je zadatke moguće u potpunosti prilagoditi učeniku. To je ostvarivo zadavanjem različitih zadataka i pružanjem učenicima takozvane slobode da dobiveni zadatak rješavaju tempom koji njima osobno odgovara (Markovac, 2001). Individualan rad učenika dovodi u neposredan odnos s nastavnim sadržajem te on, radeći sam, razvija samostalnost, samopouzdanje i stvaralačke sposobnosti (De Zan, 2001). Na taj način stvaraju se uvjeti za razvijanje koncentracije čitanjem zadataka, analiziranjem i rješavanjem zadataka na temelju dobivenih podataka (Markovac, 2001).

1.6. Vrednovanje, praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje učenika

Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, 112 – 10) u članku 2. vrednovanje definira kao sustavno prikupljanje podataka u procesu učenja te postignutoj razini kompetencija, znanjima, vještinama, sposobnostima, samostalnosti i odgovornosti prema radu u skladu s unaprijed definiranim i prihvaćenim načinima, postupcima i elementima. Sastavnice vrednovanja su praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje. U istom Pravilniku praćenje je objašnjeno kao sustavno uočavanje i bilježenje zapažanja o postignutoj razini kompetencija i postavljenim zadacima definiranim nacionalnim i predmetnim kurikulumom, nastavnim planom i programom te strukovnim i školskim kurikulumom. Provjeravanje podrazumijeva procjenu postignute razine kompetencija u nastavnom predmetu ili području i drugim oblicima rada u školi tijekom školske godine. Ocjenjivanje je pridavanje brojčane ili opisne vrijednosti rezultatima praćenja i provjeravanja učenikovog rada prema sastavnicama ocjenjivanja svakoga nastavnoga predmeta.

Prije navedeni Pravilnik u članku 5. navodi da kod učenika s teškoćama u razvoju treba vrednovati njihov odnos prema radu i postavljenim zadacima te odgojnim

vrijednostima. Načine, postupke i elemente vrednovanja učenika s teškoćama koji savladavaju individualne programe i posebne kurikulume uključujući i vladanje, nastavnici trebaju prilagoditi teškoćama i osobnosti učenika. Vrednovanje valja usmjeriti na poticanje učenika na aktivno sudjelovanje u nastavi i izvannastavnim aktivnostima, razvijati njegovo samopouzdanje i osjećaj napredovanja kako bi kvalitetno iskoristio očuvane sposobnosti i razvio nove. Također, načini i postupci vrednovanja trebaju biti u skladu s preporukama stručnoga tima za pojedino područje primjereni stupnju i vrsti teškoća te jasni svim sudionicima u procesu vrednovanja. Razinu razvijenosti kompetencija učenika treba provjeravati oblikom u kojemu mu njegove teškoće najmanje smetaju i u kojemu se učenik može najbolje izraziti. Pogreške nastale zbog teškoća u razvoju moraju se ispraviti, ali ne smiju utjecati na cjelokupno vrednovanje rada, tj. na ocjenu. Ocjenu treba popratiti opisno. Isto tako, ukoliko učenik ima izražene teškoće u glasovno – govornoj komunikaciji, može mu se omogućiti provjeravanje u pisanome obliku u dogovoru s razrednim vijećem škole i obrnuto, ukoliko učenik ima izražene teškoće u pisanoj komunikaciji, učeniku treba omogućiti provjeravanje u usmenome obliku u dogovoru s razrednim vijećem škole.

1.7. Multimedijske tehnologije u obrazovanju

Informacijska tehnologija sve se više koristi u svakodnevnom životu te je bilo pitanje vremena kada će se početi aktivno koristiti i u odgoju i obrazovanju. S obzirom na to da nastavnici kod učenika u kuću dolaze najčešće jednom tjedno te da neki nastavnici dolaze puno rjeđe, smatramo da informacijska tehnologija može biti od velike pomoći prilikom provođenja nastave u kući.

Matasić i Dumić (2012) ističu pozitivne efekte multimedije. Po njihovu mišljenju to su: privlačenje pozornosti polaznika, tj. učenika; veća razina interesa, motivacije i zadovoljstva polaznika; mogućnost lakšeg pojašnjavanja težih koncepata i principa; potpunije razumijevanje sadržaja i djelotvornije stjecanje novih pojmova; bolje pamćenje sadržaja te mogućnost primjene znanja u novim situacijama.

Isti autori navode da multimedijske tehnologije omogućuju novi pristup nastavnim sadržajima. S obzirom na to da većina učenika kod kuće ima računalo te tzv. pametne telefone, učenici i nastavnici imaju niz novih alata (video, fotografije, izravna razmjena poruka i sl.) koji imaju potencijal učenje učiniti raznovrsnijim i učinkovitijim.

1.8. Ostale specifičnosti nastavnog procesa u kući

Svakako je jedna od najvećih posebnosti s kojima se suočavaju nastavnici prilikom provođenja nastave u kući rad s učenicima s teškoćama u razvoju jer mnogi nastavnici nemaju takvog prijašnjeg iskustva. Postoje razne teškoće u razvoju i oblici manifestiranja istih pa je nemoguće pripremiti buduće nastavnike na sve teškoće u razvoju s kojima je moguće da se susretnu u budućem radu. Također, većina nastavnika nije imala priliku provoditi nastavu kod kuće pa je neiskustvo u tom području zasigurno jedan od izazova s kojim se svaki nastavnik suočava.

Specifičnost nastave u kući je prostorno okruženje. Nastavnici u školi imaju prilagođen prostor s obzirom na nastavni predmet. Također, ukoliko se radi o predmetima kao što su Fizika, Kemija i sl. imaju na raspolaganju kabinete opremljene potrebnim materijalima i sredstvima za rad. U situaciji provođenja nastavnog procesa u kući, nastavnici se moraju prilagoditi prostornim uvjetima te nastavni proces prilagoditi s obzirom na njih.

Također, nastavnici su dužni ponijeti potrebna sredstva i materijale za nastavni sat ili se prethodno dogovoriti s roditeljima učenika da iste pripreme. Navedeno svakako moraju prilagoditi i prostornim uvjetima u kojima učenik s obitelji živi.

Početak i kraj nastavnog sata u školi označava školsko zvono. Tijekom provođenja nastave u kući nema školskog zvona, a trajanje nastavnog sata uvelike ovisi o učenikovu trenutnom zdravstvenom stanju, mogućnostima za rad, raspoloženju i sl.

Trškan (2006) ističe kako se motiviranje učenika za nastavu sastoji od svega onoga što (izvana i iznutra) potiče na učenje, usmjerava ga, određuje mu intenzitet, trajanje i kvalitetu. Nastavnici bi tijekom svakog nastavnog sata trebali održavati pozornost, graditi pouzdanje u vlastite sposobnosti te poticati zadovoljstvo učenika. Motivacija

učenika prilikom provedbe nastavnog sata u kući izuzetno je važna kako učenik ne bi izgubio volju i želju za radom i kako bi ostao usredotočen na nastavne sadržaje.

Prilikom održavanja nastavnog procesa u kući nema ometanja učenika od strane drugih učenika, nema izgubljenog vremena što se tiče ispitivanja drugih učenika te učenik ima slobodan pristup nastavniku. Također, učenik može napredovati vlastitim tempom, učenik i nastavnik mogu se zadržati na određenim temama i sadržajima duže ili kraće vrijeme i ne moraju brinuti o tomu da se cijeli razred vraća na već obrađene teme ili obrnuto, ne moraju čekati na obrađivanje novih sadržaja (Bergstrom, 2012).

Redovita komunikacija s roditeljima također je jedna od odlika nastave u kući. Ponekad predmetni nastavnici u višim razredima osnovne škole nemaju prilike redovito komunicirati s roditeljima učenika, ali prilikom nastave u kući komunikacija s roditeljima neizbježna je i neophodna. Nastavnici će viđati roditelje učenika prilikom svakog nastavnog sata u kući te moraju na primjeren način komunicirati s roditeljima o napredovanju učenika, onomu što se od učenika očekuje, što je potrebno za provođenje nastavnog sata i sl.

2. DJECA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Postoje brojna određenja i definiranja pojma „osoba s posebnim potrebama“. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama (Narodne novine, 95/17) navodi da su učenici s posebnim odgojno – obrazovnim potrebama daroviti učenici te učenici s teškoćama.

Išpanović Radojković definirala je pojam „djece s teškoćama u razvoju“ te prema njoj djeca s teškoćama u razvoju, „...manifestiraju teškoće u razvoju, a koja vjerojatno ne će moći dosegnuti ili održati zadovoljavajuću razinu zdravlja ili razvoja, odnosno čije će zdravlje ili razvoj vjerojatno biti ozbiljno oštećeni ili pogoršani bez dodatne potpore ili posebnih usluga u području zdravstvene njege i zaštite, rehabilitacije, obrazovanja i odgoja, socijalne zaštite te drugih oblika potpore“ (Bouillet, 2010:17).

U Zakonu o Hrvatskom registru osoba s invaliditetom (Narodne novine, 63/2001) navedene su vrste te stupnjevi mentalnih i tjelesnih oštećenja osoba s posebnim potrebama:

- oštećenje vida,
- oštećenje sluha,
- oštećenje govorno – glasovne komunikacije,
- oštećenja lokomotornog sustava,
- oštećenja središnjega živčanog sustava,
- oštećenja perifernog živčanog sustava,
- oštećenja ostalih organa i organskih sustava,
- mentalna retardacija,
- autizam,

- duševni poremećaji, promjene u ponašanju i reakcijama,
- više vrsta oštećenja.

Teškoće u razvoju ne moraju nužno otežavati učenje učenika jer npr. učenik s oštećenim sluhom ili vidom može, ali ne mora imati teškoće u učenju.

3. ZAKONSKA REGULATIVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Članak 65. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama (Narodne novine, 95/17) definira da su učenici s teškoćama učenici s teškoćama u razvoju, učenici s teškoćama u učenju, problemima u ponašanju i emocionalnim problemima, učenici s teškoćama uvjetovanim odgojnim, socijalnim, ekonomskim, kulturalnim i jezičnim čimbenicima.

Prema Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (Narodne novine, 24/15) nastava u kući jedan je od privremenih oblika odgoja i obrazovanja. Isti Pravilnik navodi da se nastava u kući osigurava učenicima koji privremeno ne mogu polaziti nastavu u školi, a čije predviđeno trajanje oporavka može utjecati na buduće praćenje i svladavanje nastavnih sadržaja. Nastavu u kući provodi škola koju je učenik pohađao prije nego što mu je zbog zdravstvenih razloga onemogućeno redovito praćenje nastave.

U Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama (Narodne novine, 95/17) u članku 42. navodi se kako za učenike koji zbog većih motoričkih teškoća ili kroničnih bolesti ne mogu polaziti nastavu, škola uz odobrenje Ministarstva organizira nastavu u kući, odnosno zdravstvenoj ustanovi ako se učenik nalazi na dužem liječenju te se učeniku omogućava polaganje predmetnog ili razrednog ispita. Prema istom članku nastava se može provoditi u obliku nastave na daljinu te korištenjem sredstava elektroničke komunikacije. Škola u okviru raspoloživih sredstava osigurava učenicima odgovarajuća pomagala za provođenje nastave na daljinu.

U Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (Narodne novine, 24/15) navodi se da se program nastave u kući izvodi sukladno nastavnom planu Ministarstva u 50% trajanja tjedne satnice programa u koji je učenik uključen. Učeniku koji je uključen u nastavu izbornih i fakultativnih nastavnih predmeta odobrava se nastavak izvođenja nastave tih predmeta u kući te to u zahtjevu Ministarstvu treba navesti.

3.1. Postupak podnošenja i odobravanja zahtjeva za provedbu nastave u kući

U Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (Narodne novine, 24/15) opisan je postupak podnošenja zahtjeva za provedbu nastave u kući te donošenje odluke o istome. Zahtjev s obrazloženjem za provedbu nastave u kući roditelj/skrbnik podnosi školi ili predlaže škola u roku od 7 dana od utvrđene potrebe za ovim oblikom školovanja od nadležnoga školskog liječnika. Škola zahtjev podnosi Ministarstvu odgoja, obrazovanja i športa te uz njega prilaže: suglasnost ili zahtjev roditelja/skrbnika s provedbom nastave u kući, mišljenje nadležnoga školskog liječnika o potrebi provedbe nastave u kući i rješenje o primjerenom programu obrazovanja učenika. Ukoliko učenik ima određen takav program, strukovna škola dostavlja i program nadoknade propisanih vježbi koje su sastavni dio strukovnih nastavnih predmeta te program nadoknade praktične nastave koji izrađuje u suradnji sa školskim liječnikom te po potrebi sa stručnim timom.

Prema prije navedenom Pravilniku učeniku koji je dulje od dvije školske godine uključen u nastavu u kući može se odobriti, ovisno o njegovu zdravstvenom stanju (koje procjenjuje nadležni školski liječnik), daljnja provedba nastave u kući uz povremenu prisutnost na nastavi u školi i drugim školskim aktivnostima radi održavanja veza s razrednim odjelom i socijalizacije učenika. Ako potreba za provedbom nastave u kući prestane tijekom nastavne godine, škola je dužna obavijestiti Ministarstvo o prestanku izvođenja nastave u kući u roku od 7 dana po povratku učenika u školu.

3.2. Primjereni programi osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju

Članak 4. Pravilnika o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (Narodne novine, 24/15) navodi da primjerene programe osnovnog i srednjeg odgoja i obrazovanja utvrđuje Stručno povjerenstvo Gradskog ureda Grada Zagreba. Pri utvrđivanju primjerenog programa

obrazovanja uzima se u obzir nalaz i mišljenje iz drugih postupaka utvrđivanja teškoća i razina potrebne potpore te sva medicinska, psihološka, edukacijsko – rehabilitacijska i druga dokumentacija koju roditelj/skrbnik podnese. Na prijedlog Stručnog povjerenstva Gradskog ureda Grada Zagreba, rješenje o primjerenom programu obrazovanja donosi Gradski ured Grada Zagreba. Rješenje o primjerenom programu obrazovanja u izreci obvezno treba sadržavati ime i prezime učenika, ime i prezime roditelja/skrbnika, datum rođenja, OIB učenika, adresu prebivališta i/ili boravišta učenika te primjereni program obrazovanja koji uključuje i oblike obrazovanja. U izreci rješenja također moraju biti navedeni dodatni odgojno – obrazovni i rehabilitacijski programi ukoliko su određeni tijekom postupka utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, kao i naznaku odnosi li se primjereni program na pojedine nastavne predmete (koje je potrebno navesti) ili se odnosi na cjelokupni nastavni plan i program/kurikulum. Obrazloženje rješenja o primjerenome programu obrazovanja treba sadržavati sljedeće:

- naziv podnositelja koji je zatražio utvrđivanje primjerenog programa obrazovanja,
- Stručno povjerenstvo Gradskog ureda Grada Zagreba koje je predložilo primjeren program obrazovanja, oznaku skupine i podskupine vrste/a teškoće/a iz Orijentacijske liste vrsta teškoća,
- prijedlog potrebne pedagoško – didaktičke prilagodbe.

U obrazloženju rješenja o primjerenom programu obrazovanja treba navesti najbližu školu učenikovu prebivalištu/boravištu koja provodi utvrđen primjeren program obrazovanja u koju se učenik upisuje i školu u kojoj će se provoditi rehabilitacijski program.

Škola je dužna u najkraćem roku osigurati nužnu pedagoško – didaktičku prilagodbu potrebnu učeniku sukladno njegovim potrebama te kontinuirano pratiti rezultate odgoja i obrazovanja učenika. Stručno povjerenstvo osnovne škole zaduženo za utvrđivanje psihofizičkog stanja djeteta te stručni suradnici i nastavnici srednje škole, kada procijene da postoji potreba, predlažu Stručnom povjerenstvu Gradskog ureda Grada Zagreba utvrđivanje primjerenog programa obrazovanja ili ukidanje rješenja o primjerenom programu obrazovanja.

3.3. Utvrđivanje psihofizičkog stanja djeteta/učenika za određivanje primjerenog programa obrazovanja i primjerenih oblika pružanja pomoći

Članak 12. Pravilnika o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta/učenika te sastavu stručnog povjerenstva (Narodne novine, 67/14) govori o utvrđivanju psihofizičkog stanja učenika za određivanje primjerenog programa osnovnog ili srednjeg obrazovanja za učenike s teškoćama u razvoju te navodi kako Stručno povjerenstvo škole, odnosno nastavničko vijeće srednje škole ili tijela u čijoj je nadležnosti zdravstvena odnosno socijalna skrb, uz suglasnost roditelja može predložiti određivanje primjerenog programa osnovnog ili srednjeg obrazovanja za učenike s teškoćama u razvoju. Isti Pravilnik navodi da se utvrđivanje psihofizičkog stanja učenika za određivanje primjerenog programa obrazovanja i primjerenih oblika pomoći tijekom osnovnog ili srednjeg obrazovanja za učenike s teškoćama u razvoju obavlja na temelju sljedećeg: neposrednog pregleda učenika, razgovora s roditeljima, pojedinačnih mišljenja članova Stručnog povjerenstva škole ili stručnih suradnika srednje škole, dostavljene dokumentacije učenika koji je bio obuhvaćen zdravstvenim, rehabilitacijskim ili drugim postupkom, odnosno nalaza i mišljenja jedinstvenog tijela vještačenja, izvješća razrednoga i/ili predmetnih učitelja/nastavnika o odgojno – obrazovnim postignućima, primjerenih metoda rada uz koje učenik postiže pozitivne rezultate, specifičnih nastavnih sredstava koja su korištena u radu, mišljenja razrednika o redovitosti pohađanja nastave, uočenih mogućnosti te sposobnostima i aktivnostima poduzetima da se učeniku pomogne u svladavanju nastavnih sadržaja u suradnji s nastavnicima i roditeljima i naposljetku postignuća (ocjena) i opisnoga praćenja po nastavnim predmetima. Za učenika koji pohađa srednju školu primjeren program srednjeg obrazovanja za učenika s teškoćama u razvoju predlaže nastavničko vijeće ako učeniku tijekom osnovnog obrazovanja takav program nije utvrđen ili u slučaju potrebe izmjene donesenog rješenja. Postupak utvrđivanja psihofizičkog stanja učenika zbog utvrđivanja primjerenog programa osnovnog ili srednjeg obrazovanja za učenike s teškoćama u razvoju te primjerenih oblika pomoći obavlja se u skladu s potrebama tijekom školske godine. Članak 13. istog Pravilnika navodi da za utvrđivanje

primjerenog programa školovanja osnovna škola na temelju prijedloga Stručnog povjerenstva škole, odnosno srednja škola na temelju prijedloga nastavničkog vijeća ili Ured na prijedlog Stručnog povjerenstva Gradskog ureda Grada Zagreba može od roditelja tražiti pribavljanje potrebnog specijalističkog mišljenja i nalaza. Roditelj je dužan u roku od 60 dana od dana pokretanja postupka pribaviti potrebno specijalističko mišljenje i nalaz. U članku 14. navedenog Pravilnika navodi se da psihofizičko stanje djeteta/učenika utvrđuje Stručno povjerenstvo Gradskog ureda Grada Zagreba na temelju mišljenja i prijedloga Stručnog povjerenstva škole ili nastavničkog vijeća srednje škole te cjelokupne dokumentacije za dijete/učenika koje je bilo obuhvaćeno zdravstvenim, rehabilitacijskim ili drugim postupkom. Na temelju mišljenja Stručnog povjerenstva Gradskog ureda Grada Zagreba isti donosi rješenje o: prijevremenom upisu u prvi razred osnovne škole, odgodi upisa u prvi razred osnovne škole, privremenom oslobađanju od upisa u prvi razred osnovne škole, privremenom oslobađanju od već započetog školovanja, određivanju primjerenog programa osnovnog ili srednjeg obrazovanja za učenike s teškoćama u razvoju, ukidanju rješenja o primjerenom programu osnovnog ili srednjeg obrazovanja za učenike s teškoćama u razvoju.

Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju djece s teškoćama u razvoju (Narodne novine, 25/14) ističe kako iznimno od rokova propisanih drugim provedbenim propisima, djeca s već utvrđenim teškoćama u razvoju trebaju pristupiti utvrđivanju psihofizičkog stanja zbog upisa u prvi razred osnovne škole u vremenu od 1. veljače do 15. travnja kako bi im se pravovremeno odredila programska i profesionalna potpora.

4. UTJECAJ PROVOĐENJA NASTAVNOG PROCESA U KUĆI NA PSIHOLOŠKI I SOCIJALNI RAZVOJ UČENIKA

Socijalizacija (lat. *socialis*: društveni, od *socius*: zajednički; drug, partner) podrazumijeva dugotrajne i složene procese u kojima pojedinac u interakciji s društvenom okolinom razvija, oblikuje i naposljetku uči društveno relevantne oblike doživljavanja i ponašanja, uvjerenja, stavove, vrijednosti, navike te običaje (Hrvatska enciklopedija, 1999 – 2009). Socijalizacija se može dogoditi bilo gdje (Bergstrom, 2012. prema Emms, 2008) i do nje može doći na različitim mjestima (Bergstrom, 2012. prema Oldenburg, 2010).

Škola je, odmah poslije obitelji, „žarišno mjesto“ socijalizacije i djeluje kao most između obitelji i društva kao cjeline. U skladu s navedenim, isključenje učenika iz života škole je na neki način uskraćivanje procesa razmjene iskustva s drugima gdje on ima priliku učiti posebne oblike socijalno prihvatljivog ponašanja. Škola je mjesto za razvoj interpersonalnih znanja i vještina, a kvaliteta interakcije s vršnjacima služi izgradnji i održavanju socijalnih odnosa (Dadić, 2012). Važan dio školske zajednice su razumijevanje osjećaja i potreba drugih, izražavanje osobnih želja ili ideja, rješavanje problema, suradnja, pregovaranje, jasno izražavanje emocija, prepoznavanje različitih socijalnih situacija te ostvarivanje i održavanje prijateljstva.

Škola ima specifičnu društveno – pedagošku funkciju koja se s vremenom obogaćivala i mijenjala u skladu s ciljevima društva te zadacima odgoja i obrazovanja. Škola uspostavlja „*odnose i integracije*“ te obogaćuje sustav dinamikom i novim odnosima (Pivac, 1995). Važnost socijalizacije i posebnost škole kao ustanove svakako su nepobitne, ali ističemo da se nastava u kući u Republici Hrvatskoj trenutno organizira samo kada je to zaista nužno.

S obzirom na to da u drugim državama nastavu kod kuće održavaju roditelji, a ne nastavnici, u tim slučajevima ne smijemo zanemariti roditeljske ciljeve i vrijednosti, roditeljski odgojni stil i roditeljske aktivnosti. Također, moramo se zapitati i hoće li

roditelji obrađivati i posvetiti pozornost i kontroverznim temama, vjeruju li u uspjeh svoga djeteta, jesu li dovoljno objektivni, hoće li dijete imati kontinuitet u učenju (čak i onih dana kada roditelji nemaju volje za poučavanjem) i može li dijete uopće roditelje doživjeti kao istinske učitelje (Dadić, 2012)? Danas se škola podrazumijeva kao odgojno – obrazovna zajednica koja pomoću svoje organizacije i karaktera pedagoškog procesa otkriva, potiče i razvija mogućnosti samorazvoja i samoodržanja u svijetu koji se mijenja. Škola je mjesto koje stvara ozračje poticanja, inicijative, stimuliranja i napretka (Pivac, 1995).

Teorijska polazišta koja postavljaju stručnjaci (eksperti za obrazovanje) idu u korist obrazovanju u školskoj ustanovi, tj. nastavi u školi, a ne u kući (Day, 1999; Formosinho, 2002; Hirvi, 1996). Radi se o stručnjacima koji proučavaju školovanje kod kuće u zemljama izvan Republike Hrvatske, a kao što je prethodno navedeno, u tim zemljama nastavu provode roditelji. Također, u istraživanjima Bergstroma (2012), Kunzmana i Gaitherera (2013) te Raya (2015)² nigdje nije specificirano radi li se o djeci s teškoćama u razvoju. Suvremena škola temelji se na učeniku kao aktivnom subjektu svojega, ali i općeg razvoja (Pivac, 1995).

Zajednički argument protiv školovanja kod kuće je da će djeca biti socijalno izolirana od strane svojih vršnjaka (Davis, 2005). Istraživanja ovog područja vrlo su ograničena jer ne sudjeluju sve obitelji u anketama ili studijama o obrazovanju kod kuće, a mnoge obitelji ne provode standardizirano ispitivanje (Bergstrom, 2012).

Ray (2015) u svom istraživanju „*Research Facts on Homeschooling*“ navodi da su učenici koji se obrazuju kod kuće iznad prosjeka što se tiče društvenog, emocionalnog i psihološkog razvoja. Istraživanje je uključivalo međusobnu interakciju, samopoimanje, vještine vodstva, obiteljsku koheziju, sudjelovanje u službi zajednice i samopoštovanje. Isti autor navodi da rezultati istraživanja odraslih koji su se školovali kod kuće pokazuju da oni češće sudjeluju u lokalnoj zajednici, češće glasuju i prisustvuju javnim skupovima, upisuju se na fakultete i na istima uspijevaju na jednakoj ili višoj stopi te

---

²Kunzman, R. and Gaither, M. (2013) *Homeschooling: A comprehensive survey of the research.*;

Ray, B. D. (2015) *Research Facts on Homeschooling*;

Bergstrom, L. (2012) *What Effect Does Homeschooling Have on the Social Development and Test Scores of Students?*

internaliziraju vrijednosti i uvjerenja svojih roditelja na visokoj stopi. Moguće je da obrazovanje kod kuće uzrokuje gore navedene osobine, ali dosadašnja istraživanja definitivno to ne potvrđuju. Isto tako, nema empirijskih dokaza da ovakav oblik obrazovanja uzrokuje negativne posljedice u usporedbi s institucionaliziranim obrazovanjem.

Učenici koji se školuju kod kuće imaju više pozitivnih interakcija s drugima nego učenici koji pohađaju nastavu u javnim školama (Bergstrom, 2012. prema Oldenburgu, 2010). Isto tako, učenici s kojima se provodi ovakav oblik obrazovanja imaju veće moralne vrijednosti, pokazuju veću zrelost te su kompetentniji u komunikaciji (Bergstrom, 2012. prema Emms, 2008).

U djelu „*What Effect Does Homeschooling Have on the Social Development and Test Scores of Students?*“ (Bergstrom, 2012) istaknuta je činjenica da su škole osmišljene za obrazovanje mnogih te da nisu postavljene na način da učenicima omogućavaju druženje. Također, navodi se da je primijećeno da se djeca već u vrtiću ne druže kao što su to nekoć činila. Naglašeno je da su škole danas mnogo više akademski orijentirane nego prije 50 godina te da oduzimaju mnogo mogućnosti za društveni razvoj djeteta (Bergstrom, 2012. prema Purcellu, 2010).

Prema Kunzman i Gaither (2013) pitanja o socijalizaciji učenika prilikom provođenja obrazovanja kod kuće često proizlaze od vanjskih promatrača i od medija. Zagovornici školovanja kod kuće snažno osporavaju pretpostavke o negativnom utjecaju takvog oblika obrazovanja na socijalizaciju učenika i postavljaju pitanje osigurava li institucionalizirano školovanje na prvom mjestu željeni oblik socijalizacije. Također, oni tvrde da izvannastavne aktivnosti nude brojne mogućnosti za socijalne interakcije, ali s manje negativnih društvenih utjecaja povezanih s tradicionalnim oblikom obrazovanja kao što su vršnjački pritisak i nasilničko ponašanje.

Bergstrom (2012) navodi nekoliko preporuka u slučaju provođenja obrazovanja kod kuće, a one se svode na to da roditelji u slučaju provođenja ovakvog oblika obrazovanja učeniku ponude brojne mogućnosti izvan kućnog obrazovanja (sport, glazba, gluma, igraonice, socijalna događanja). Roditelji se trebaju usredotočiti na učenikov interes, učenik treba sudjelovati u standardiziranom ispitivanju kako bi se osiguralo da je učenik

u rangu s onime što treba i može naučiti te da je potrebno biti aktivan. Biti aktivan znači pobrinuti se da učenik razumije nastavne sadržaje i kontinuirano s njime tražiti nove informacije i nova saznanja vezana uz nastavne sadržaje.

Socijalizacija učenika i nedostatak druženja s vršnjacima velik je nedostatak za svakog učenika koji se školuje kod kuće. Iako istraživanja navedena u ovom radu³ ističu da socijalizacija učenika nije ugrožena obrazovanjem kod kuće jer postoje brojni oblici radionica, treninga i sl. prilikom kojih učenici imaju mogućnost stjecanja prijatelja i razvoja socijalizacijskih vještina, smatramo kako moramo uzeti u obzir da se radi o istraživanjima provedenima izvan Republike Hrvatske te da se u tim zemljama školovanje kod kuće provodi na bitno drugačiji način. Naime, u provedenim istraživanjima učenike kod kuće školuju roditelji i nigdje nije specificirano radi li se o učenicima s teškoćama u razvoju. S obzirom na navedeno, moramo imati na umu kako učenici određenih teškoća ne mogu sudjelovati u nekim oblicima radionica, treninga ili nečeg sličnog zbog specifičnosti svojih teškoća kao i zbog činjenice da često moraju ići na redovite preglede, vježbe, terapije itd.

---

³Kunzman, R. and Gaither, M. (2013) *Homeschooling: A comprehensive survey of the research.*;

Ray, B. D. (2015) *Research Facts on Homeschooling.*;

Bergstrom, L. (2012) *What Effect Does Homeschooling Have on the Social Development and Test Scores of Students?*

5. STJECANJE POTREBNIH KOMPETENCIJA ZA PROVOĐENJE NASTAVNOG PROCESA U KUĆI KROZ INICIJALNO OBRAZOVANJE NASTAVNIKA

Različiti autori na razne načine definiraju kompetencije. Baranović (2006) navodi kako je potrebno da osoba ima znanja, vještine i stajališta radi samoostvarenja na radnom mjestu te daljnjeg razvoja.

Kompetentnost nastavnika nastaje dinamičkim integriranjem znanja, sposobnosti i vrijednosti. U ovom kontekstu znanja se odnose na profesionalne orijentacije u brojnim područjima i disciplinama, ali ponajprije na poznavanje didaktičke teorije. Primarni zadatak nastavnika je primijeniti stečena znanja u odgojno – obrazovnom radu te na taj način razviti vlastitu sposobnost koja se očituje u praktičnoj primjeni teorije i koncepcija pedagojske znanosti. Isti autor vrijednosti objašnjava kao integralne elemente načina opažanja i življenja s drugima u društvenom kontekstu zbornice i razrednog odjela. Kompetentnost nastavnika odnosi se na razinu ili stupanj na kojemu je on sposoban primijeniti jedinstvo svojih znanja, sposobnosti i vrijednosti tako da mu navedeno omogući kompetentno djelovanje u određenoj odgojno – obrazovnoj situaciji (Jurčić, 2012).

Jedan od prioritetnih zadataka Vlade Republike Hrvatske trebala bi biti sustavna i kontinuirana edukacija nastavnika za rad s učenicima s teškoćama u razvoju. Uspjeh u ovom području rada ovisi i o stručnim suradnicima te se temelji na timskom radu stručnih suradnika (CCNM i CERi, 2007).

Temeljem Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, 95/17) poslove nastavnika predmetne nastave u osnovnoj i srednjoj školi može obavljati osoba koja je završila diplomski sveučilišni studij odgovarajuće vrste, odnosno preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij na kojem se stječe najmanje 180 ECTS – bodova i ima potrebno pedagoško – psihološko – didaktičko – metodičko obrazovanje (tj. nastavničke kompetencije) kojim se stječe 60 ECTS – bodova.

Na temelju proučavanja syllabusa Učiteljskih fakulteta u Hrvatskoj dostupnih na internetskim stranicama fakulteta (Učiteljski fakultet Zagreb, Učiteljski fakultet Rijeka, Učiteljski fakultet Pula i Učiteljski fakultet Split) i različitih Programa za stjecanje pedagoških kompetencija (Program za stjecanje pedagoških kompetencija u Rijeci, Program za stjecanje pedagoških kompetencija u Splitu, Program stjecanja pedagoških kompetencija na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, Program stjecanja pedagoških kompetencija na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu) uočeno je da u sklopu svih fakulteta i programa studenti imaju prilike steći znanje o radu s učenicima s posebnim potrebama kroz skoro pa iste ili slične kolegije. To su većinom sljedeći kolegiji: Inkluzivna pedagogija ili Inkluzivni odgoj i obrazovanje, Didaktika, Pedagogija djece s teškoćama u razvoju ili Pedagogija djece s posebnim potrebama. Također, primijećeno je da se jedino u programu Učiteljskog studija u Splitu navodi kolegij Metodika rada s djecom s posebnim potrebama. Putem analize syllabusa vidljivo je da studenti kroz prije navedene kolegije imaju priliku steći više znanja o inkluzivnoj nastavi te da je u sadržajima kolegija naglasak na uključivanju učenika s teškoćama u razvoju u redoviti program odgoja i obrazovanja.

Nadalje, analiza syllabusa pokazala je da ne postoje kolegiji koji bi buduće nastavnike pripremili na rad s roditeljima, a on je vrlo važan i neizostavan dio rada nastavnika tijekom provođenja nastavnog procesa u kući.

6. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE

6.1. *Empirijski pristup istraživanom problemu*

Tema ovog istraživanja su *specifičnosti nastavnog procesa u kući*. Navedena tema pripada području školske pedagogije te pedagogije djece s teškoćama u razvoju.

Kroz prethodna poglavlja razmatrana je teorijska podloga nastavnog procesa u kući. Poblže je definiran pojam „*djece s teškoćama u razvoju*“ te je objašnjena zakonska regulativa u Republici Hrvatskoj što se tiče postupka podnošenja i odobravanja zahtjeva za provedbom nastave u kući te određivanja primjerenih programa osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju. Nadalje, u radu je opisan utjecaj provođenja nastavnog procesa u kući na psihološki i socijalni razvoj djeteta. U posljednjem poglavlju teorijskog dijela rada analizirani su syllabusi pojedinih Učiteljskih fakulteta i Programa stjecanja pedagoških kompetencija s ciljem uvida u to koji kolegiji pripremaju buduće nastavnike za rad s djecom s teškoćama u razvoju te za mogućnost organiziranja i provođenja nastave u kući.

6.2. *Cilj istraživanja i istraživački problemi*

Cilj istraživanja je ustanoviti specifičnosti nastavnog procesa u kući.

U skladu s postavljenim ciljem istraživanja postavljeni su sljedeći istraživački problemi:

1. utvrditi specifičnosti nastavnog procesa u kući,
2. ispitati stavove nastavnika o nastavnom procesu u kući.

6.3. *Ispitanici*

Istraživanje je provedeno tijekom školske godine 2017./2018. U istraživanju je sudjelovao učenik 8. razreda zagrebačke osnovne škole za kojeg nastavnici organiziraju nastavu u kući od travnja prošle školske godine. Osim učenika, u istraživanje su bili uključeni pedagoginja iste osnovne škole i četiri predmetna nastavnika koji predaju učeniku.

S obzirom na zdravstveno stanje učenika nastava u kući ne održava se redovito. Zbog navedenog u istraživanju nisu sudjelovali svi nastavnici, već samo nastavnici koji, prema navodima pedagoginje, redovito održavaju nastavu u kući.

Sudjelovanje u istraživanju bilo je dobrovoljno, a sudionici su u svakom trenutku mogli odustati od daljnjeg sudjelovanja u istom.

Istraživanje je provedeno individualno u vrijeme i na mjestu koje je odgovaralo učeniku, pedagoginji i nastavnicima. Prije provođenja intervjua i promatranja nastave pedagoginji, nastavnicima i učeniku objašnjena je svrha i način provođenja istraživanja, a rezultati su objavljeni u ovom radu za potrebe fakulteta.

6.4. *Instrumenti i postupak prikupljanja podataka*

U skladu s postavljenim ciljem istraživanja kao instrumenti prikupljanja podataka upotrijebljeni su promatranje nastave i intervju s nastavnicima koji predaju učeniku i sudjeluju u istraživanju te pedagoginjom osnovne škole. Za praćenje nastave korišten je Protokol za uvid u neposredni odgojno – obrazovni rad nastavnika (Prilog 1) izrađen od strane Radne skupine Županijskog stručnog vijeća pedagoga osnovnih škola: Bizjak – Igrac, Brebrić, Manin, Vragotuk (Protokol je izmijenjen zbog specifičnosti uvjeta u kojima se odvija nastava u kući).

Opažanje može biti laičko i znanstveno. Znanstveno opažanje je sustavno i objektivno te se obavlja u jasno određenim uvjetima, a rezultati se pomno bilježe prema unaprijed

utvrđenim pravilima. Samo takvo opažanje pruža upotrebljive podatke o ponašanju i onome što mu prethodi. Osnovne prednosti metode opažanja su: izravnost, tj. neposrednost (stjecanje slike o ponašanju kakvo ono uistinu jest) te mnogo veća prirodnost uvjeta u kojima se odvija ponašanje (podaci prikupljeni na taj način bitno su vjerodostojniji od onih dobivenih u laboratoriju (umjetno) i od onih dobivenih na upitnicima samoprocjene) (Milas, 2005).

Intervju s pedagoginjom osnovne škole proveden je u cilju utvrđivanja razloga učenikova školovanja kod kuće i dobivanja konkretnih informacija o trajanju nastave u kući, satnici i sl. Također, putem intervjua željelo se doznati kako izgleda provođenje i organizacija nastave u kući u praksi te koje zahtjeve roditelji trebaju ispuniti za provođenje nastavnog sata. Intervju se sastojao od jedanaest pitanja konstruiranih za potrebe ovog istraživanja (Prilog 2).

Nakon promatranja nastave provedeno je intervjuiranje nastavnika koji predaju učeniku i sudjeluju u istraživanju. Za potrebe ovog rada sastavljeno je jedanaest (Prilog 3) koja se odnose na samo provođenje nastavnog sata u kući (specifičnosti nastave u kući), izazove na koje nastavnici nailaze te na sličnosti i razlike između provođenja nastavnog sata u školi i u kući.

Pri analizi prikupljenih podataka korištena je kvalitativna analiza sadržaja pri čemu su jedinice analize protokol za neposredni uvid u rad nastavnika (promatranje nastave) i dobiveni odgovori putem intervjua.

Specifičnosti nastavnog procesa u kući nastojale su se utvrditi promatranjem i praćenjem nastavnog sata u učenikovom domu. Intervjuiranjem nastavnika koji predaju učeniku i sudjeluju u istraživanju željeli su se ispitati njihovi stavovi o nastavnom procesu u kući.

6.5. *Očekivani doprinos*

Očekivani doprinos ovog rada je upoznati nastavnike, stručne suradnike i ostale zainteresirane sa specifičnostima nastavnog procesa u kući.

Utvrđivanje specifičnosti nastavnog procesa u kući omogućit će budućim nastavnicima i nastavnicima bez prijašnjeg iskustva u organiziranju i provođenju nastave u kući te stručnim suradnicima uvid kako u praksi izgleda nastavni proces u kući, koji su izazovi s kojima se nastavnici suočavaju, na koji način stručni suradnici mogu dati svoj doprinos uspjehu učenika koji se školuje kod kuće i sl.

6.6. *Analiza podataka*

Kvalitativna analiza sadržaja može produbiti naše razumijevanje određene pojave te može ukazati i uputiti na ono što kriju subjektivna iskustva nedohvatljiva drugim sredstvima (Milas, 2005). U skladu s time kvalitativna analiza sadržaja definirana je kao „*metoda istraživanja za subjektivnu interpretaciju pisanog/tekstualnog sadržaja kroz sustavan klasifikacijski proces kodiranja i identifikacije teme ili obrazaca*“ (Hsieh i Shannon, 2005.: 1278).

6.6.1. *Intervju proveden s pedagoginjom osnovne škole*

Pomoću intervjuja provedenog s pedagoginjom prikupljene su osnovne informacije o učeniku te o razlozima školovanja kod kuće. Učenik je rođen 2002. te pohađa 8. razred osnovne škole. Po odobrenju MZO – a nastavnici izvode nastavu u kući od travnja 2017. Učenik pohađa nastavu iz svih obveznih predmeta te iz vjeronauka kao izbornog predmeta. Školovanje u kući odobreno je na temelju učenikove dijagnoze, suglasnosti roditelja te zahtjeva škole. Prema liječničkom nalazu učenik ima višestruke teškoće – ADHD, specifične smetnje učenja, teškoće u neurotskom razvoju,

smetnje spavanja, astmu, epilepsiju, teškoće ponašanja, strahove i napadaje panike. Škola je u dogovoru s roditeljima pokrenula postupak za izvođenje nastave kod kuće kada je učenik zbog višestrukih teškoća počeo sve češće izbivati s nastave i kada je naposljetku prestao dolaziti u školu. Nakon timske obrade te uz preporuku učenikova psihijatra škola je pokrenula postupak za odobravanjem nastave u kući.

Pedagoginja navodi da je učenik tijekom školovanja u školi imao osobnog asistenta, a nastavu je pohađao po prilagođenom programu. Nadalje, tijekom školovanja u školi primijećeni su problemi sa socijalizacijom. Pedagoginja smatra da zbog čestih izostanka učenik nije uspio ostvariti čvrste veze s učenicima iz razrednog odjela.

Tijekom intervjua pedagoginja je iznijela svoje osobno mišljenje o tomu kako školovanje u kući svakako nepovoljno djeluje na socijalizaciju i društveni život učenika te da se ovakav oblik nastave provodi isključivo u slučajevima kada se procijeni da je to jedino rješenje.

Pedagoginja je isto tako navela podatke o organizaciji nastave u kući. Nastavnici su prilikom započinjanja procesa nastave u kući dobili raspored te su upisali termine u kojima će dolaziti kod učenika svatko po svom zaduženju (dopis Ministarstva znanosti i obrazovanja u Prilogu 5). Nakon toga, raspored se usklađuje s obitelji učenika te se dogovara način komunikacije ukoliko dođe do nekih promjena. Nastava u kući održava se u manjem opsegu, nego redovna nastava u školi pa tako učenik tjedno ima 14 nastavnih sati.

Tablica 1 Nastavni predmet i tjedni broj sati

Nastavni predmet	Tjedni broj sati
Hrvatski jezik	2 sata tjedno
Matematika	2 sata tjedno
Biologija	1 sat tjedno
Kemija	1 sat tjedno
Fizika	1 sat tjedno
Povijest	1 sat tjedno
Geografija	1 sat tjedno
Tjelesna i zdravstvena kultura	1 sat tjedno
Vjeronauk	1 sat tjedno
Strani jezik	1, 5 sati tjedno
Likovna kultura	0, 5 sata tjedno
Glazbena kultura	0, 5 sata tjedno
Tehnička kultura	0, 5 sata tjedno

S obzirom na dobivena zaduženja organizira se nastava u kući. Ponekad se vrlo teško pridržavati dogovorenog rasporeda nastave (Prilog 6) zbog zdravstvenog stanja učenika te pedagoginja u inicijalnom razgovoru navodi kako neki nastavnici još nisu izvodili nastavu u kući ove školske godine.

Nadalje, pomoću intervjua s pedagoginjom željelo se doznati kakvi su zahtjevi škole što se tiče pripreme prostora za održavanje nastavnog sata u kući i što roditelji trebaju napraviti prije ili za vrijeme održavanja nastavnog sata. Pedagoginja navodi kako nema posebnih zahtjeva, već da roditelji trebaju osigurati radni stol i radnu atmosferu. U ovom konkretnom slučaju učenik ima starijeg brata koji je učenik srednje škole i koji se isto tako školuje pa roditelji trebaju osigurati da se nastavni sati ne poklapaju zbog manjka prostora i sl.

U intervjuu pedagoginja navodi da je učenicima koji pohađaju nastavu u kući omogućeno sudjelovanje u izvanučioničkim i izvannastavnim aktivnostima te u svemu u čemu sudjeluju njihovi vršnjaci, ali da u ovom konkretnom slučaju to nije moguće zbog zdravstvenog stanja učenika.

Nadalje je pedagoginja dala odgovor na pitanje što ona smatra koje kompetencije nastavnici trebaju posjedovati kako bi mogli provoditi nastavu u kući. Pedagoginja

navodi da nastavnici svakako trebaju posjedovati profesionalnu, radnu te pedagoško – didaktičko – metodičku kompetenciju (isto kao u školi), ali ističe kako u specifičnim okolnostima kao što je nastava u kući naglasak treba biti na pedagoškoj kompetenciji te razumijevanju socijalnih i drugih okolnosti koje utječu na učenika te također ističe i komunikaciju s obitelji učenika.

Posljednje pitanje za pedagoginju škole bilo je na koji način stručni suradnici škole mogu dati svoj doprinos uspjehu učeniku koji se školuje kod kuće. Pedagoginja navodi da stručni suradnici imaju važnu ulogu te da oni prepoznaju potrebu za izvođenjem nastave u kući, komuniciraju s roditeljima, organiziraju nastavu, brinu o njezinu izvršavanju, djeluju na nastavnike kako bi nastava u kući bila što uspješnija te redovito upoznaju nastavnike sa svim novostima po pitanju učenika (preporuke liječnika i sl.).

6.6.2. Intervju proveden s nastavnicima zagrebačke osnovne škole

Intervju je proveden sa četiri nastavnika koji predaju učeniku u cilju dobivanja informacija o tome na koji način nastavnici provode nastavu u kući (koliko često dolaze kod učenika, provode li nastavu u kući po prilagođenom programu i sl.). Također, željelo se utvrditi smatraju li nastavnici da se drugačije odnose prema učeniku tijekom izvođenja nastave u kući, nego prema učenicima u školi. Nadalje, željelo se utvrditi razlikuje li se artikulacija nastavnog sata održanog u kući od nastavnog sata u školi, na koji način se nastavnici pripremaju za održavanje nastave u kući, koje su posebnosti takve organizacije nastave, na koji način nastavnici provjeravaju i ocjenjuju učenikov napredak i znanje, koji su izazovi prilikom izvođenja nastave u kući te što oni misle, koje kompetencije nastavnici trebaju imati kako bi kvalitetno izvodili i organizirali nastavni sat u kući.

Intervjuirani nastavnici su predmetni nastavnici sljedećih predmeta: Hrvatski jezik, Matematika, Kemija i Fizika.

Tablica 2 Nastavni predmet i tjedni broj sati

Nastavni predmet	Tjedni broj sati
Hrvatski jezik	Jednom tjedno; 60 minuta
Matematika	Jednom tjedno; 90 minuta
Fizika	Svaka dva tjedno; 90 minuta
Kemija	Jednom tjedno; 30 minuta

Nastavnik Matematike ističe da nastavni sati Matematike nikada ne traju duže od 70 minuta iako bi trebali trajati 90 minuta.

Nastava iz sva četiri prethodno navedena predmeta provodi se po prilagođenom programu.

Prvim pitanjem željelo se doznati smatraju li nastavnici da se drugačije odnose prema učeniku u kući, nego prema učenicima u školi što se tiče izvršavanja zadataka. Svi nastavnici potvrdno su odgovorili na postavljeno pitanje. Nastavnik Kemije naveo je da učenik nema volju pisati domaću zadaću i da se cijeli njegov svijet vrti oko bolesti i njegove obitelji. Nastavnik Hrvatskog jezika navodi da ne odlazi redovito kod učenika održavati nastavu zato što je on često bolestan. Ističe kako je blaži prilikom ocjenjivanja učenika u kući te da se dogovara s njime što bi želio čitati za lektiru i što želi napisati za domaću zadaću. Nastavnik Matematike također je odgovorio da učenik nema naviku pisati domaću zadaću te da najčešće na kraju sata riješi nekoliko zadataka koje bi trebao napraviti za domaću zadaću. Nastavnik Fizike istaknuo je da učenik ima mnogo zaostataka iz gradiva prethodnih godina te da i taj element uzima u obzir prilikom ocjenjivanja.

Sljedeće pitanje odnosilo se na to razlikuje li se artikulacija nastavnog sata u školi od artikulacije nastavnog sata u kući. Svi ispitani nastavnici odgovorili su da nema bitne razlike u artikulaciji nastavnog sata. Nastavnik Kemije naveo je da na početku svakog nastavnog sata ponovi gradivo s učenikom, zatim obradi nove nastavne sadržaje te naposljetku opet slijedi ponavljanje. Nastavnik Hrvatskog jezika istaknuo je da s učenikom voli razgovarati o nastavnim sadržajima koje obrađuju. Navodi da učenik ne prepoznaje ključne književne pojmove te da ih mu nastoji približiti na jednostavniji

način. Isto tako, učenik teško čita te pokazuje određene probleme u pisanju (nastavnik navodi kako te elemente ne ocjenjuje). Nastavnik objašnjava da učenika nastoji poticati, motivirati te da se dogovara s njime koje bi književne tekstove želio pročitati, analizirati i interpretirati. Nastavnik Matematike navodi kako je jedina razlika u artikulaciji nastavnog sata ta što s učenikom tijekom izvođenja nastave u kući može obraditi više nastavnog sadržaja, nego s učenicima tijekom redovnog nastavnog sata u školi.

Što se tiče pripreme za izvođenje nastavnog sata u kući, nastavnik Kemije opisuje kako prilikom planiranja nastavnog sata razmišlja o tomu kako da kroz lagani razgovor obradi s učenikom nastavno gradivo te kako nastavni sat njemu učiniti zanimljivim. Smatra kako učenik do novih spoznaja dolazi pomoću mnogo zajedničkog rada, truda i razgovora. Nastavnik Hrvatskog jezika ističe da učenik ne zadržava dugo pažnju i koncentraciju te da nastoji biti zanimljiv. Zna da učenik voli kvizove, zvučne zapise i filmove te se ponajviše oslanja na načela zanimljivosti, primjerenosti i zavičajnosti. Nastavnik Matematike navodi kako se jednako priprema za nastavni sat u školi i za nastavni sat u kući. Prvo postavlja ciljeve nastavnog sata te nastavlja daljnje planiranje. Ističe da mu je prioritet s učenikom usvojiti osnovne pojmove. Nastavnik Fizike navodi kako je nakon nekoliko provedenih sati s učenikom shvatio što ga zanima te da se time vodi prilikom organiziranja nastavnog sata. Nastoji nastavu organizirati tako da učenik što više radi samostalno ili uz njegovu pomoć. Priprema dodatne pokuse za učenika za koje smatra da bi mu mogli biti zanimljivi te mu nastoji objasniti nastavne sadržaje na što jednostavniji način. Također, priprema potrebne zadatke, listiće za vježbu i procjene usvojenih znanja.

Nastavnik Kemije smatra da su posebnosti nastave u kući individualan rad s učenikom, druženje kroz razgovor i obrada nastavnog gradiva kroz igru. Nastavnik Hrvatskog jezika opisuje kako su posebnosti nastave u kući po njegovu mišljenju bolje upoznavanje učenika, mogućnost primjećivanja u čemu učenik griješi i istovremeno ispravljanje tih pogrešaka te potpuna posvećenost i prilagođavanje učenikovim interesima. Nastavnik Fizike navodi kako je velika prednost nastave u kući po njegovom mišljenju rad „jedan na jedan“ jer se tada može prilagoditi način rada koji odgovara učeniku. Ističe kako se u bilo kojem trenutku tijekom nastavnog sata može napraviti mala pauza ukoliko učenik ima potrebu za time. Nadalje, smatra kako učenik

može otvoreno i slobodno razgovarati s nastavnikom, odgovarati na njegova pitanja ili pitati ono što ne razumije bez ikakvog straha. Smatra kako se nastavnik prilagođava trenutnom fizičkom i psihičkom stanju učenika tijekom održavanja nastave u kući te prilikom provjeravanja i ocjenjivanja. Nastavnik Matematike kao posebnosti nastave u kući također navodi individualan rad s učenicom, ali isto tako ističe i mogućnost dužeg zadržavanja na određenim nastavnim sadržajima. Nastavnik Hrvatskog jezika posebnošću smatra čestu komunikaciju s učenikovim roditeljima što inače nije slučaj ukoliko nastavnik ujedno nije i razrednik određenom razredu. Kao posljednju posebnost nastave u kući nastavnik je naveo održavanje nastave u drugačijem prostornom okruženju, a to je u ovom konkretnom slučaju učenikova soba.

Sljedeće pitanje za nastavnike odnosilo se na vremensko trajanje etapa ili dijelova nastavnog sata te razlikuje li se vremensko trajanje etapa nastavnog sata u kući i u školi. Nastavnici Fizike i Kemije odgovorili su da se vremensko trajanje etapa nastavnog sata u kući razlikuje od vremenskog trajanja etapa u školi. Nastavnik Kemije navodi da je to zbog toga što se prilikom nastave u kući treba posvetiti učeniku, njegovim interesima te njegovim mogućnostima za rad u trenutku održavanja nastavnog sata. Nastavnik Fizike navodi da učenik voli izvoditi pokuse te da se na tom dijelu nastavnog sata zadržavaju duže nego na rješavanju računskih zadataka, tj. na završnom dijelu sata ili ponavljanju zadataka tog tipa. Nastavnik Hrvatskog jezika navodi da se vremensko trajanje etapa njegovog nastavnog sata u kući bitno ne razlikuje od vremenskog trajanja etapa nastavnog sata u školi. Nastavnik Matematike ističe da vremensko trajanje etapa nastavnog sata ovisi o nastavnim sadržajima koji se obrađuju te o tome koliko se učenik pripremio za nastavni sat.

Nadalje se željelo doznati na koji način nastavnici provjeravaju i ocjenjuju učenikov napredak i znanje iz pojedinog nastavnog predmeta. Nastavnik Kemije učenikov napredak u većini slučajeva provjerava usmenim putem jer učenik vrlo teško piše i ima vrlo neuredan rukopis (nastavnik to povezuje s vrlo čestim izostancima s nastave). Nastavnik Hrvatskog jezika učenikov napredak i znanje provjerava i ocjenjuje kratkim provjerama, kvizovima, a usmeno ispitivanje koristi češće negoli pismeno. Nastavnik Matematike provjeravanje i ocjenjivanje provodi tako da učeniku dâ određenu igru na tabletu te on sam kroz rezultate postignute tijekom igre provjerava svoje znanje. Ističe

kako se oko ocjene uvijek na kraju slože. Nastavnik Fizike navodi kako prati učenikov rad tijekom izvođenja nastave (na koji način izvodi pokuse te njegovo logičko zaključivanje na temelju izvedenog), kroz domaće zadaće te putem pisanih provjera znanja.

Nastavnici su dali odgovor na pitanje s kojim izazovima se suočavaju prilikom izvođenja nastave u kući. Nastavnici Hrvatskog jezika i Matematike naveli su da je jedan od izazova neobjašnjeno odgađanje nastave u zadnji čas i česte odgode nastave zbog zdravstvenog stanja učenika ili zato što zaboravlja napisati domaću zadaću. Nastavnik Hrvatskog jezika smatra da su izazovi prilikom izvođenja nastavnog sata u kući učenikovo nepoznavanje ključnih pojmova te poteškoće u čitanju i pisanju. Nastavnik Matematike kao izazov ističe svakodnevno nadoknađivanje neodržanih sati. Nastavnik Kemije izazovom nastave u kući navodi preispitivanje samoga sebe na koji način pristupiti učeniku i oraspoložiti ga za rad, a da on ne misli i ne priča o bolesti. Nastavnik Fizike izazovom smatra učenikovu svjesnost o tomu da se nalaze u kući i kada nešto ne želi raditi, on to otvoreno pokazuje te polako počinje odbijati rad. U tim trenucima potrebno ga je ohrabriti. Također, jedan od izazova je svaki put iznova nositi pribor za pokuse te iste izvoditi u njegovoj spavaćoj sobi. Ističe kako ga je u tim trenucima strah da se prilikom izvođenja pokusa nešto ne prolije ili ne razbije.

Nadalje su nastavnici odgovorili što oni misle, koje kompetencije nastavnik treba posjedovati kako bi mogao kvalitetno organizirati i izvoditi nastavni sat u kući pa tako nastavnici Fizike i Kemije smatraju da je potrebno imati puno ljubavi i strpljenja. Nastavnik Fizike odgovara kako je potrebno imati informacije o zdravstvenom stanju učenika te da je potrebno poznavati pedagoške predmete i način kako pristupiti učeniku i surađivati s njime prilikom izvođenja nastave u kući. Nastavnik Matematike navodi kako nastavnik treba imati stručne (predmetne), metodičke, pedagoške, didaktičke te psihološke kompetencije. Nastavnik Hrvatskog jezika smatra da nastavnik prilikom provođenja nastave u kući prvenstveno treba imati psihološke, tj. pedagoške kompetencije. Ističe kako je važno prepoznati potencijal učenika i pravilno ga usmjeravati. Osim poznavanja predmetnog sadržaja, nastavnik u kući treba poznavati metode rada kako bi ih pravilno i svrsishodno upotrebljavao tijekom svojih nastavnih satova.

U posljednjem pitanju nastavnike se tražio detaljan opis artikulacije nastavnog sata. Nastavnik Kemije opisao je nastavni sat iz cjeline „*ugljik i ugljikovi spojevi*“. Cilj nastavnog sata je usvajanje znanja o ugljiku i njegovim alotropskim modifikacijama; razvijanje opažanja i zaključivanje te razvijanje radnih navika i misaonih procesa. Nastavnik je naveo sljedeće metode rada prilikom izvođenja nastavnog sata: razgovor, kratko zapisivanje te rješavanje zadataka. Oblik rada je individualan rad učenika. Korištena sredstva i pomagala su prilagođeni udžbenik i bilježnica. Nastavni sat sastoji se od *uvoda* (nastavnik će s učenicom ponoviti gradivo s prošlog nastavnog sata vođenim razgovorom te će provesti ocjenjivanje ukoliko će biti moguće zbog zdravstvenog stanja učenika); *obrade novih nastavnih sadržaja* (učenik i nastavnik će otkrivati elementarne tvari ugljika gledajući njihove slike u udžbeniku. Također, tijekom ove etape nastavnik će objasniti najvažnija svojstva grafita i dijamanta i njihovu upotrebu u svakodnevnom životu). Posljednja etapa opisanog nastavnog sata je *ponavljanje* (nastavnik će s učenicom ponoviti nastavno gradivo usmenim ispitivanjem, a zatim će učenik riješiti zadatke iz prilagođenog udžbenika). Uvod opisanog nastavnog sata trajat će 5 minuta, obrada novog nastavnog sadržaja 15 minuta i ponavljanje 10 minuta.

Nastavnik Fizike opisao je artikulaciju nastavnog sata koji se sastojao od uvoda, središnjeg te završnog dijela. Uvod je trajao 5 minuta tijekom kojih su se izvodila dva do tri pokusa popraćena pitanjima s ciljem uvođenja učenika u gradivo koje će se obrađivati. Središnji dio sata trajao je 25 minuta i sastojao se od primjera, pokusa i zadataka iz udžbenika i radne bilježnice za učenike po prilagođenom programu. Završni dio nastavnog sata trajao je 15 minuta tijekom kojih je nastavnik rješavao zadatke s učenicom. Također, nastavnik je s učenicom pokušao obrađene nastavne sadržaje povezati sa svakodnevnim životom. Naposljetku, nastavnik je pripremio video vezan uz obrađeno gradivo. Metode rada tijekom opisanog nastavnog sata su sljedeće: učenikovo izvođenje pokusa, demonstracija, pisanje, razgovor. Nastavna sredstva i pomagala su sljedeća: pribor potreban za izvođenje pokusa, knjiga, bilježnica i mobitel.

Nastavnik Hrvatskog jezika opisao je artikulaciju nastavnog sata sastavljenog od tri dijela: uvoda, središnjeg te završnog dijela nastavnog sata. Uvod je trajao 10 minuta, središnji dio 35 minuta, a završni dio sata trajao je 10 minuta. Tijekom uvoda nastavnik

je s učenikom vršio ponavljanje osnovnih pojmova iz gramatike hrvatskog jezika (imenica, glagol, subjekt, predikat, jednostavna rečenica, složena rečenica). Nakon ponavljanja nastavnik je uputio učenika na uzimanje udžbenika iz hrvatskog jezika te su počeli određivati prije ponovljene pojmove u rečenicama iz udžbenika. Tijekom cijelog nastavnog sata naglasak je na povezivanju pojmova sa svakodnevnim životom. Osim traženja prije ponovljenih i utvrđenih pojmova, nastavnik upućuje učenika i ispituje ga o pravilima pisanja velikog i malog početnog slova te razlozima za upotrebljavanje određene interpunkcije. Opisani nastavni sat završava ponavljanjem tijekom kojeg nastavnik usmenim ispitivanjem provjerava uspješnost nastavnog sata i utvrđenost prije navedenih pojmova iz hrvatske gramatike. Upotrijebljene metode tijekom opisanog nastavnog sata su sljedeće: pisanje, razgovor i rješavanje zadataka. Nastavna sredstva i pomagala su sljedeća: bilježnica i udžbenik iz hrvatskog jezika.

Nastavnik Matematike opisao je artikulaciju nastavnog sata ponavljanja dosad obrađenih nastavnih sadržaja iz cjeline „*brojevi*“. Nastavnik predviđa da će nastavni sat trajati oko 60 minuta (iako bi trebao trajati 90 minuta). Nastavnik u odgovoru navodi da će uvod trajati 10 minuta, središnji dio sata 40 minuta te završni dio sata 10 minuta. Tijekom uvoda nastavnik će s učenikom usmeno ponoviti nastavne sadržaje obrađene tijekom prošlih nastavnih sati. Također, nastavnik je predvidio da će tijekom uvoda objasniti eventualne nejasnoće učeniku. Tijekom središnjeg dijela nastavnog sata nastavnik planira rješavanje različitih zadataka iz udžbenika i radne bilježnice. Također, pripremio je razne zadatke kao što su rješavanje križaljke i kviz znanja te će donijeti tablet kako bi učenik neke zadatke mogao riješiti igrajući edukativne igre. Tijekom završnog dijela nastavnog sata nastavnik će ocijeniti učenikov napredak i dati mu povratnu informaciju o njegovu napretku i razini usvojenog nastavnog sadržaja iz prije navedene cjeline.

6.6.3. Promatranje nastavnog sata

Nastavnom satu u kući iz Kemije prisustvovala sam 7. studenog 2017. Nastavni sat započeo je u 12 h te je trajao 40 minuta.

Nastava se provodi u dječjoj, tj. učeničkoj sobi. Prostor i oprema za izvođenje nastave djelomično su funkcionalni. Učenička soba nije naročito prostrana te u nju jedva stane mali pisaći stol na kojemu ne stane sve potrebno za održavanje nastavnog sata iz kemije (udžbenik, periodni sustav elemenata, bilježnica, epruvete koje je nastavnik donio). Također, učenik se često žali na nedostatak svjetla te da ne vidi dobro. Učenička soba je uredna, a tijekom nastavnog sata nastavnik sjedi pored učenika.

Dominantna nastavna etapa ovog nastavnog sata bila je obrada novog nastavnog sadržaja. Nastavnik je upotrijebio sljedeće nastavne metode: čitanje, pisanje i demonstriranje. Nastavna sredstva i pomagala koje je nastavnik koristio su sljedeća; udžbenik za prilagođeni program iz kemije, bilježnica, periodni sustav elemenata, kreda, voda, epruvete, modra galica.

Na kraju nastavnog sata nastavnik je provjerio produktivnost sata usmenim ispitivanjem. Nastavnik nije zadao domaću zadaću učeniku.

6.6.3.1. Zapažanja tijekom nastavnog sata

Nastavni sat započeo je ugodnim pozdravom te kratkim razgovorom s učenikom i njegovom majkom. Nakon toga nastavnik je s učenikom otišao u njegovu sobu gdje se nastava uvijek odvija.

Nastavnik nije odmah započeo s nastavnom jedinicom, već je prvo upitao učenika kako je, ima li što novo u njegovu životu, kako je proveo jutro i sl. Učenik je odmah rekao kako nije zainteresiran za nastavni sat, ali ga je nastavnik odmah započeo motivirati za rad.

Prije obrade novog nastavnog sadržaja nastavnik započinje ponavljanje o solima. S obzirom na to da učenik ima teškoća i u pisanom izražavanju, nastavnik ga potiče na pisanje. Ponavljanje je trajalo petnaestak minuta.

Nastavnik komunicira s učenikom na vrlo ugodan način, podsjeća ga na prethodno naučeno te nove sadržaje povezuje sa svakodnevnim životom.

Nastavnik daje učeniku dovoljno vremena da ponovi i pročita bilješke s prethodnog sata. Nakon što se učenik prisjetio gradiva od prethodnog puta, nastavnik ga potiče na razgovor o tomu. Nastavnik potiče učenika na gledanje u oči blagim glasom i dodirrom.

Nastavnik primjećuje da učenik nema naočale koje inače mora nositi (učenik se učestalo žali da ne vidi dobro čitati). Osim na to da ne vidi dobro, učenik se žali i na buku koja dolazi iz dnevnog boravka. Naime, učenikova majka je obavljala razne kućanske poslove što je smetalo učeniku. Nastavnik je nakon nekog vremena (otprilike 5 minuta) otišao i zamolio učenikovu majku za tišinu jer buka ometa učenika.

Učenik ima uredno napisane bilješke u bilježnici. Bilješke je (većinom) zapisivao nastavnik. Osim bilješki, zapisane su preporuke i sugestije te učenikove brojčane i opisne ocjene.

Uz nastavnikove kontinuirane poticaje učenik pristaje na daljnji rad. Nastavnik prelazi na obradu novog nastavnog sadržaja. Nastavna jedinica bila je ugljik. Obrada novog nastavnog sadržaja započela je traženjem simbola za ugljik u periodnom sustavu elemenata te čitanjem općih značajki ugljika. Nastavnik konstantno podsjeća učenika na bilježenje u bilježnicu te ga potiče na uredno pisanje. Nastavnik prilikom obrade novih nastavnih sadržaja koristi udžbenik s radnom bilježnicom za prilagođeni program. Obrada novih nastavnih sadržaja trajala je 20 minuta.

Nastavnik ukazuje na nemogućnost izvođenja svih potrebnih pokusa u kući zbog nedostatka materijala i odgovarajućeg pribora za rad.

Tijekom cijelog nastavnog sata nastavnik je objašnjavao nastavno gradivo polako i na način prilagođen individualnim potrebama učenika. Učenik zapisuje bilješke u bilježnicu, ali uz nastavnikov poticaj, provjeru i ispravljanje. Učenik vrlo sporo čita,

ponekad nerazgovjetno uz pogrešno naglašavanje riječi te uz pretjerano razdvajanje riječi.

Nakon obrade novog nastavnog sadržaja, nastavnik je pomoću usmenog ispitivanja učenika provjerio koliko je učenik zapamtio. S obzirom na to da je učenik na sva pitanja odgovorio točno, nastavnik je odlučio dati mu ocjenu 5 (odličan) iz zalaganja.

Na kraju nastavnog sata nastavnik je odlučio još jednom ponoviti gradivo o solima jer se na početku nastavnog sata pokazao nedostatak učenikova znanja iz navedenog gradiva. Ponavljanje obrađenih nastavnih sadržaja trajalo je 5 minuta.

Nastavni sat završio je kratkim i ugodnim razgovorom nastavnika s roditeljima i mlađim bratom učenika. Nastavnik je ukratko rekao roditeljima što se danas događalo na nastavnom satu te su se dogovorili o sljedećem nastavnom satu.

6.7. *Rezultati istraživanja*

Postupkom kvalitativne analize odgovora nastavnika i Protokola za uvid u neposredni odgojno – obrazovni rad nastavnika na prethodno navedene istraživačke probleme dobivene su sljedeće kategorije:

1. Specifičnosti nastavnog procesa u kući.

Na prvi istraživački problem nastojalo se odgovoriti putem promatranja nastave u kući.

Odmah po ulasku u stan bila je zamjetna jedna od specifičnosti nastavnog procesa u kući, a to je komunikacija s učenikovim roditeljima i učenikom prije samog započinjanja nastavnog sata. Nadalje, prostorno okruženje za izvođenje nastave bitno je drugačije od školske učionice. U ovom konkretnom slučaju nastava se odvija u učenikovoj sobi, a prostor i oprema za izvođenje nastave djelomično su funkcionalni (ponajprije zbog nedostatka prostora za odlaganje svih potrebnih sredstava za izvođenje nastavnog sata).

Tijekom provođenja nastavnog sata u školi, nastavnici sjede za stolom ispred svih učenika, pišu po ploči, šeću po učionici i sl., dok tijekom provođenja nastavnog sata u kući nastavnik sjedi pored učenika tijekom cijelog trajanja nastavnog sata.

Prilikom započinjanja nastavnog sata, nastavnik nije odmah počeo pričati o nastavnom sadržaju, već je neobavezno pričao s učenikom. Već tada je učenik rekao da nije zainteresiran za nastavni sat, a nastavnik ga je odmah pokušao motivirati. Učenik je više puta tijekom nastavnog sata izražavao negodovanje i želju za prestankom s radom, ali ga je nastavnik uvijek iznova uspio motivirati za rad. Iako su učenici u školi također ponekad nemotivirani i nerasploženi za rad, u principu se pridržavaju pravila i znaju da se nastavni sat mora održati do kraja. U ovom konkretnom slučaju, nastavni sat većinom ne traje onoliko dugo koliko je propisano, a upravo to je još jedna specifičnost organizacije i provođenja nastavnog procesa u kući. Nastavnici su u intervju rekli da puno vremena posvećuju motiviranju učenika za rad te je tijekom promatranja nastavnog sata bilo vidljivo da se nastavnik cijelo vrijeme izrazito jako trudio održavati pažnju, koncentraciju i želju za radom kod učenika.

Tijekom nastavnog sata učenik se žalio na buku koja je dolazila iz dnevnog boravka. Učeničeva majka je radila razne kućanske poslove što je smetalo učeniku. Nastavnik je pričekao nekoliko minuta i kada buka nije prestala, otišao je zamoliti učeničovu majku da prestane s kućanskim poslovima za vrijeme trajanja nastavnog sata. Nastavnici su u intervjuu naveli da je učenik svakog trenutka svjestan toga da se nalazi u kući i tijekom promatranja nastavnog sata u kući to je bilo više puta vidljivo. Nekoliko puta učenik je rekao da će pozvati majku da potvrdi da je prije nastavnog sata ponovio gradivo od prošlog puta. Zatim je želio prekinuti nastavni sat, a kada nastavnik to nije dopustio, učenik je želio pozvati majku i nju pokušati nagovoriti da kaže nastavniku da prekinu s radom.

Učenici tijekom nastavnog sata u školi zapisuju bilješke u bilježnicu i sl. Uvidom u učenikove bilježnice zaključeno je da učenik ima uredno napisane bilješke, ali da je iste većinom zapisivao nastavnik. Osim bilješki, u bilježnici su zapisane preporuke, sugestije te učenikove brojčane i opisne ocjene.

Nastavnik nije imao materijalno – tehničku pripremu za izvođenje nastavnog sata u kući. U inicijalnom razgovoru naveo je da ne piše pripreme za nastavne sate u kući, već da ima napisane bilješke kojima se služi u provođenju nastavnih sati.

Specifičnost nastave u kući je individualan rad s učenikom. Tijekom izvođenja nastavnog sata u kući, nastavnik organizira i provodi nastavu za sve učenike određenog razreda, dok nastavu u kući organizira, provodi i prilagođava jednom učeniku.

Promatranjem nastavnog sata uočeno je da nastavnik konstantno prati učenika tijekom izvršavanja zadataka te reagira čim učenik pogriješi ili zastane jer ne zna ili se ne može sjetiti točnog odgovora. Navedeno se u pravilu u školi ne može primijeniti na sve učenike u isto vrijeme, već učenici zovu nastavnika kada im treba pomoć, svi zajedno rješavaju ili provjeravaju zadatke ili nešto slično.

2. Stavovi nastavnika o nastavnom procesu u kući.

Nakon analize odgovora nastavnika zaključeno je kako nastavnici smatraju da nema bitne razlike što se tiče artikulacije nastavnog sata u kući u usporedbi s nastavnim satom u školi. Ono čemu svi ispitani nastavnici posvećuju mnogo vremena je priprema i planiranje nastavnog sata u kući. Nastavnici ulažu puno vremena i truda u razmišljanje kako motivirati učenika na rad. Nastavnici nastoje što više upoznati učenika te ukomponirati njegove želje i interese tijekom organizacije i provedbe nastavnog sata.

Nastavnici su svjesni toga da se drugačije odnose prema učeniku za kojeg organiziraju i provode nastavu u kući, nego prema učenicima u školi što se tiče ocjenjivanja, zadavanja domaće zadaće i sl. Ističu da učenik ne voli pisati domaće zadaće te da mu rijetko zadaju iste. Također, napominju da su blaži prilikom ocjenjivanja te da se dogovaraju s učenikom što bi želio čitati za lekturu, koje tekstove želi interpretirati i sl.

Nastavnici su naveli mnogobrojne izazove s kojima se suočavaju prilikom izvođenja nastave u kući. Suočeni su sa čestim odgodama i neobjašnjivim odgađanjem nastave zbog zdravstvenog stanja učenika ili zbog toga što nije napisao domaću zadaću. Također, nastavnik Fizike je naveo da je velik izazov učenikova svjesnost o tomu da se nastava održava u njegovom stanu i kada on ne želi nešto raditi, on to otvoreno pokazuje i s vremenom počinje odbijati rad. Isti nastavnik je rekao da ga zamara nositi

pribor za pokuse svaki put iznova te da se boji iste izvoditi u učenikovoj sobi zbog mogućnosti da će se nešto proliti ili razbiti.

Nastavnici su izrazili svoje mišljenje o tomu koje kompetencije treba posjedovati nastavnik da bi mogao kvalitetno organizirati i izvoditi nastavni sat u kući. Osim stručnih, pedagoških, didaktičkih i psiholoških kompetencija, istaknuli su da je potrebno imati mnogo ljubavi i strpljenja. Osim toga, smatraju da je neophodno imati sve informacije o zdravstvenom stanju učenika te da je važno prepoznati potencijal učenika i pravilno ga usmjeravati. Također, potrebno je da nastavnik poznaje metode rada kako bi ih mogao pravilno i svrsishodno upotrebljavati u svom radu.

6.8. *Rasprava*

Promatranje nastavnog sata u učenikovom domu ukazalo je na brojne specifičnosti nastavnog procesa u kući. Prije svega, rad i provođenje nastavnog procesa s učenikom s teškoćama u razvoju u njegovu domu svakako je posebnost ovakve organizacije nastavnog procesa. Nastavnici prilikom organiziranja i provođenja nastave u školskim ustanovama imaju na raspolaganju prilagođene prostorije, potrebna sredstva i materijale i sl. Prilikom organizacije i provođenja nastavnog sata u kući, nastavnici moraju u obzir uzeti uvjete u kojima učenik s obitelji živi, gdje će održavati nastavni sat i koliko prostora ima na raspolaganju. Također, moraju ponijeti sa sobom potrebna sredstva i materijale za rad ili se dogovoriti s roditeljima da iste pripreme unaprijed.

Prilikom promatranja nastavnog sata u kući, ali i iz odgovora nastavnika vidljivo je da nastavnici tijekom planiranja nastavnog sata ulažu mnogo truda kako bi motivirali učenika za rad i održavali njegovu pažnju i koncentraciju. Nastavnici tijekom svakog nastavnog sata, održavao se on u školi ili u kući, nastoje motivirati učenike na rad, ali vidljivo je da je učenik svjestan toga da se nastavni sat održava u njegovoj kući te nastoji da isti što prije završi. Zbog navedenog smatramo da je motivacija učenika tijekom provođenja nastavnog sata u kući od izuzetne važnosti.

Tijekom promatranog nastavnog sata nastavnik je zapisivao (zajedno s učenikom) bilješke u bilježnicu. Nastavnici su u intervjuu isto tako naveli da većinom izbjegavaju

pismene provjere znanja zbog učenikova lošeg rukopisa. Nastavnik je tijekom promatranog nastavnog sata poticao učenika na zapisivanje u bilježnicu, ali uvidom u učenikovu bilježnicu bilo je vidljivo da bilješke u većini slučajeva zapisuje nastavnik.

Svi ispitani nastavnici slažu se oko toga da se drugačije odnose prema učeniku u kući, nego prema učenicima u školi. Također, navode da pokušavaju što više upoznati učenika te da se vode njegovim željama i interesima tijekom obrađivanja novih nastavnih sadržaja ili prilikom provjeravanja znanja. Nastavnici toleriraju učeniku to što ne piše domaće zadaće te mu iste većinom ne zadaju.

Specifičnosti organiziranja i izvedbe nastavnog sata, tj. nastavnog procesa u kući ovise o brojnim faktorima. Svakako su to karakteristike i zajednički suživot obitelji učenika, obiteljske navike i mogućnost prilagođavanja na svakodnevno provođenje nastave u kući. Važna je otvorenost i spremnost svakog pojedinog nastavnika na kompromis i prilagođavanje na prostorne uvjete učenikova doma, ali isto tako važna je otvorenost i suradljivost roditelja učenika. Organizacija i izvedba nastavnog sata uvelike ovisi i o vrsti i obliku teškoća u razvoju učenika. Neophodno je da svaki nastavnik bude maksimalno informiran o zdravstvenom stanju učenika kako bi sve metode, oblike rada i sl. prilagodio učeniku, njegovim potrebama, mogućnostima i sposobnostima.

Stručni suradnici pedagozi mogu pomoći nastavnicima u pogledu komunikacije s roditeljima učenika, u samom planiranju i programiranju nastavnog procesa, tj. operacionalizaciji ciljeva učenja i poučavanja koji će svakako biti drugačiji od onih postavljenih u razredu, a zatim i u prilagodbi sadržaja i metoda rada s učenikom. Također, stručni suradnici pedagozi mogu pomoći nastavniku u boljem razumijevanju potreba učenika s teškoćama u razvoju te da zajedno pronađu aktivnosti, metode, oblike rada i načine poučavanja koji će omogućiti maksimalno razvijanje potencijala, sposobnosti i vlastitih interesa svakog učenika.

U sljedećim i novim istraživanjima ovog područja bilo bi korisno ispitati same učenike koji se školuju kod kuće i analizirati što oni smatraju nedostatkom ovakve organizacije nastave, osjećaju li se ugodno s nastavnicima u svome domu, osjećaju li se zadovoljnije prilikom provođenja nastave u kući ili nastave u školi i sl. Svakako bi koristilo ispitati i roditelje učenika i doznati jesu li oni inicirali ili je škola odlučila pokrenuti postupak za

odobravanjem nastave u kući, što oni smatraju prednostima i nedostacima ovakvog oblika nastave, kako se osjećaju kada im nastavnici dolaze u kuću i sl. Sve navedeno su moguća područja, tj. teme novih istraživanja koja bi svakako doprinijela unapređenju i boljem razumijevanju ove teme.

7. ZAKLJUČAK

Nastavni proces u kući po mnogočemu se razlikuje od nastavnog procesa u školi, ali u suštini oni se temelje na istim postavkama. Svaki nastavni sat, održavao se on u kući ili u školi, ima svoj cilj, metode rada, oblik rada te artikulaciju nastavnog sata. Ono što se istaknulo u analizi odgovora ispitanih nastavnika je njihovo nastojanje da nastavni sat u kući učine što zanimljivijim učeniku kako bi održali njegovu koncentraciju i motivaciju za rad tijekom cijelog nastavnog sata. Drugačije prostorno okruženje, rad s učenikom s teškoćama u razvoju i rad s učenikom „jedan na jedan“ ključne su specifičnosti nastavnog procesa u kući.

Od neophodne je važnosti da su nastavnici u potpunosti upoznati sa zdravstvenim stanjem učenika prije započinjanja nastavnog procesa u kući kako bi se u skladu s time mogli pripremiti za provođenje nastavnog sata, vrednovanje učenika i sl.

Vrlo je važno motriti i pratiti učenika, njegove individualne sposobnosti i mogućnosti, ali isto tako, važno je maksimalno razvijati njegov potencijal i motivirati ga na rad i suradnju tijekom izvođenja nastavnog sata. Također, nastavnik nikada ne smije zaboraviti da je on organizator nastave te da on priprema učenika za daljnji život i za cjeloživotno obrazovanje.

8. LITERATURA

1. Baranović, B. (2006) *Nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj – različite perspektive*. Institut za društvena istraživanja u Zagrebu: Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja.
2. Bergstrom, L. (2012) What Effect Does Homeschooling Have on the Social Development and Test Scores of Students? Dostupno na: <http://goo.gl/vYAn0j>[26.09.2017.]
3. Bielick, S., Chandler, K., Broughman, S. P., (2001). *Homeschooling in the United States: 1999* (NCES 2001-033). Washington, DC: US Department of Education, National Center for Education Statistics.
4. Bognar, L i Matijević, M. (2002) *Didaktika*. Zagreb, Školska knjiga.
5. Bognar, L i Matijević, M. (2005) *Didaktika*. Zagreb, Školska knjiga.
6. Bouillet, D. (2010) *Izazovi integriranog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Dadić, K. (2012) *Kritičko razmatranje modela homeschoolinga*. Život i škola, br. 28 (2/2012.), god. 58., str. 21. – 31.
8. Davis, A. (2005), *Evolution of homeschooling*. Distance Learning 8 (2) 29 – 35.
9. Day, C. (1999). *Developing Teachers, The Challenges of Lifelong Learning*. London: Falmer Press. 4.
10. De Zan, I. (2001) *Metodika nastave prirode i društva*. Zagreb: Školska knjiga.
11. *Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Narodne novine (95/17)
12. Formosinho, J. (2002). *Universitisation of teacher education in Portugal*. U: O. Gassner, ed. *Strategies of Change in Teacher Education, European views*, Feldkirch, Austria: ENTEP Conference proceedings, 105 – 127.

13. Glasser, W. (1994). *Kvalitetna škola*. Zagreb, Educa.
14. Halmi, A. (2005) *Strategije kvalitativnih istraživanja u primijenjenim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Slap.
15. Hirvi, V. (1996). *Change – Education – Teacher Training*. U: Tella, S. (ur.). *Teacher education in Finland*. Helsinki: University of Helsinki, 11 – 19.
16. Hsieh, H. F. & Shannon, S. E. (2005) *Three approaches to qualitative content analysis*. *Qualitative Health Research*, 15 (9), 1227 – 1228.
17. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje (2017) Socijalizacija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=56923>[27.09.2017.]
18. Ivančić, Đ. i Stančić, Z. (2002) *Didaktičko – metodički aspekti rada s učenicima s posebnim potrebama* (u) Kiš – Glavaš, L., Fulgosi – Masnjak, R. (ur.) *Do prihvaćanja zajedno: Integracija djece s posebnim potrebama*, Priručnik za učitelje. Zagreb: Hrvatska udruga za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama IDEM.
19. Jurčić, M. (2012) *Pedagoške kompetencije suvremenog učitelja*. Zagreb, Recedo.
20. Kiper, H. i Mischke, W. (2008) *Uvod u opću didaktiku*. Zagreb, Educa.
21. Kunzman, R. and Gaither, M. (2013) *Homeschooling: A comprehensive survey of the research*. *Other Education* 2.1: 4 – 59.
22. Kyriacou, C. (2001). *Temeljna nastavna umijeća*. Zagreb: Educa.
23. Lines, P. M. (2000). *Homeschooling Comes of Age*. *The Public Interest* 140 (Summer): 74 – 85.
24. Malić, J. i Mužić, V. (1982) *Pedagogija*. Zagreb: Školska knjiga.
25. Marinović, M. (2014) *Nastava povijesti usmjerena prema ishodima učenja. Metodički priručnik za nastavnike povijesti*. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje.

26. Markovac, J. (2001) *Metodika početne nastave matematike*. Zagreb: Školska knjiga.
27. Matasić, I. i Dumić S. (2012) *Multimedijske tehnologije u obrazovanju*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/127125>[02.01.2018.]
28. Matijević, M. i Radovanović, D. (2011) *Nastava usmjerena na učenika: prinosi razvoju metodika nastavnih predmeta u srednjim školama*. Zagreb: Školske novine.
29. Meyer, H. (2002) *Didaktika razredne kvake*. Zagreb: Educa.
30. Meyer, H. (2005) *Što je dobra nastava?* Zagreb: Erudita.
31. Milas, G. (2005) *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Slap.
32. Mirković, M. (2012) *Nastava usmjerena na učenika. Pogled kroz prozor*. Dostupno na :
<https://pogledkrozprozor.wordpress.com/2012/04/29/nastava-usmjerena-na-ucenika/> [02.01.2018.]
33. *Opća deklaracija o pravima čovjeka*, Narodne novine, 12/2009
34. Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj, (2007) *Obrazovne politike u jugoistočnoj Europi za učenike u riziku i učenike s teškoćama u razvoju – Hrvatska*. Centre for co – operation with non – members centre pour la cooperation avec les non – membres.
35. Pivac, J. (1995). *Škola u svijetu promjena*. Zagreb: Institut za pedagoška istraživanja Filozofskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu.
36. Poljak, V. (1980) *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
37. Poljak, V. (1988) *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
38. Poljak, V. (1991) *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.

39. *Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi*, Narodne novine, 112 – 10
40. *Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju*, Narodne novine, 24/2015
41. *Pravilnik o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, učenika te sastavu stručnih povjerenstava*, Narodne novine, 67/2014
42. Previšić, V. (1999.) *Učitelj – Interkulturološki medijator*. U: Rosić, V. (ur.). *Nastavnik – čimbenik kvalitete u odgoju i obrazovanju*. Drugi međunarodni znanstveni kolokvij. Rijeka, 78. – 84.
43. Ray, B. D. (2015) *Research Facts on Homeschooling*. National Home Education Research Institute.
44. Terhart, E. (2001) *Metode poučavanja i učenja: uvod u probleme metodičke organizacije poučavanja i učenja*. Zagreb: Educa.
45. Tkalac Verčić, A., Sinčić Ćorić, D. i Pološki Vokić, N. (2010) *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada: kako osmisliti, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje*. Zagreb: M.E.P. d.o.o.
46. Welner, K.M. i Welner K.G. (1999). *Contextualizing Homeschooling Data: A Response to Rudner*. Education Policy Analysis Archives 7., 13.
47. *Ustav Republike Hrvatske*, Narodne novine, 95/17
48. *Zakon o Hrvatskom registru osoba s invaliditetom*, Narodne novine, 63/2001
49. *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama*, Narodne novine, 95/17

WEB IZVORI

- Program stjecanja pedagoških kompetencija u Rijeci. Dostupno na: http://www.ffri.uniri.hr/files/studijskiprogrami/DPPO_program_2014-2015.pdf[14.04.2017.]

- Program stjecanja pedagoških kompetencija u Splitu. Dostupno na: <https://www.ffst.unist.hr/centri/circo/>[14.04.2017.]
- Program stjecanja pedagoških kompetencija na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli. Dostupno na: <http://www.unipu.hr/index.php?id=1067>[14.04.2017.]
- Program stjecanja pedagoških kompetencija na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. Dostupno na: http://www.ufzg.unizg.hr/?page_id=555&lang=hr[14.04.2017.]
- Trškan, J. (2006) *Motivacijske tehnike u nastavi*. Dostupno na: [https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwi6lMTh5q7YAhWE3KQKH-X-
HBB4QFghEMAQ&url=https%3A%2F%2Fhrcaj.srce.hr%2Ffile%2F39224&usg=AO
vVaw045Tl6bA3HUsTkeY3YMXU4](https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwi6lMTh5q7YAhWE3KQKH-X-
HBB4QFghEMAQ&url=https%3A%2F%2Fhrcaj.srce.hr%2Ffile%2F39224&usg=AO
vVaw045Tl6bA3HUsTkeY3YMXU4)[02.01.2018.]
- Učiteljski fakultet Rijeka.

Dostupno na: <http://www.ufri.uniri.hr/hr/studiji/integrirani-preddiplomski-i-diplomski-uciteljski-studij.html>[14.04.2017.]
- Učiteljski fakultet Pula.

Dostupno na: <http://www.unipu.hr/index.php?id=116>[14.04.2017.]
- Učiteljski fakultet Split.

Dostupno na: https://www.ffst.unist.hr/studiji/uciteljski_studij[14.04.2017.]
- Učiteljski fakultet Zagreb.

Dostupno na: <http://www.ufzg.unizg.hr/?lang=hr>[14.04.2017.]

9. PRILOZI

- 9.1. *Protokol za uvid u neposredni odgojno – obrazovni rad nastavnika*
- 9.2. *Pitanja za pedagoginju zagrebačke osnovne škole*
- 9.3. *Pitanja za predmetne nastavnike zagrebačke osnovne škole*
- 9.4. *Odobrenje mentora za provedbu istraživanja*
- 9.5. *Dopis Ministarstva znanosti i obrazovanja o tjednom opsegu nastavnih sati za učenika*
- 9.6. *Učenikov tjedni raspored nastavnih sati*

PRILOG 1: PROTOKOL ZA UVID U NEPOSREDNI ODGOJNO – OBRAZOVNI RAD NASTAVNIKA

Razred: _____ Datum: _____ Vrijeme: _____

Nastavni predmet: _____

Nastavna tema/cjelina: _____

Nastavna jedinica: _____

1. UVJETI ZA REALIZACIJU KURIKULUMA (okruženje za učenje)

1.1. Nastava se izvodi _____

1.2. Prostor i oprema za izvođenje nastave je – nije funkcionalan

1.3. Estetsko – higijensko stanje prostora za izvođenje nastave _____

1.4. Materijalno – tehnička priprema za nastavu _____

2. PLANIRANJE I PROGRAMIRANJE ODGOJNO – OBRAZOVNOG PROCESA

2.1. Nastavnik se pripremio za nastavu i priprema je u pisanom obliku DA – NE

2.2. Nastavnikova priprema je:

- a) u obliku teza
- b) detaljno razrađena
- c) nešto drugo

2.3. Priprema nastavnika sadrži:

- a) razrađenu artikulaciju sata
- b) djelomično razrađenu artikulaciju sata
- c) pripremljene različite zadatke za učenika
- d) zadatke za domaći rad učenika
- e) planirana, tj. željena učenička postignuća i kompetencije
- f) obrazovne ciljeve (materijalne i funkcionalne)
- g) nisu navedeni ciljevi
- h) koristi gotove pripreme

2.4. Pisana priprema sadrži:

- a) oblike rada
- b) metode rada
- c) metodičke postupke i strategije
- d) nastavna sredstva i pomagala
- e) način i evaluaciju postignuća ciljeva

3. ANALIZA NAKON UVIDA U NEPOSREDNI NASTAVNI PROCES NASTAVNOG SATA

3.1. Tip nastavnog sata (ako je redovna ili izborna nastava), tj dominantna nastavna etapa:

Struktura i trajanje pojedinog dijela nastavnog sata (nastavne etape):

Ključni pojmovi (oni koji se odnose na nastavnu jedinicu):

Unutarpredmetna korelacija: _____

Međupredmetna korelacija: _____

3.2.Sociološki oblici rada: _____

3.3. Nastavne metode: _____

3.4. Nastavne strategije, postupci i oblici _____

3.5.Nastavna sredstva i pomagala: _____

3.6.Nastavne metode, metodički postupci i oblici:

- a) vrlo uspješne
- b) uspješne
- c) djelomično uspješne

3.7.Odgojno – obrazovni sadržaj (broj novih pojmova i obavijesti s obzirom na ciljeve nastavnog sata i odgojno – obrazovna postignuća učenika) te kompetencije koje se žele razvijati su:

- a) preopširan
- b) pravilno odmjeren
- c) nedovoljan za uopćavanje (generalizaciju)

3.8.Ciljevi, postignuća i kompetencije učenika (odgojni i obrazovni) ostvareni su:

- a) u potpunosti
- b) djelomično (navesti što nije ostvareno)
- c) nisu ostvareni

3.9.Odnos nastavnika prema učeniku:

- a) lako uspostavlja suradnju
- b) teže uspostavlja suradnju
- c) ne uspijeva uspostaviti suradnju
- d) nešto drugo

3.10.Nastavnikovo ponašanje prema učeniku je:

3.11.Nastavnikov nastup:

- a) siguran – nesiguran
- b) dinamičan – statičan
- c) djelovao je poticajno – nepoticažno
- d) nešto drugo

3.12.Govor nastavnika jezično je ispravan – neispravan

3.13.Kakav stil poučavanja nastavnik koristi? (nerazumljiv, poticajan s različitim metodičkim postupcima, pronalazi metodičke postupke primjerene sposobnostima učenika, primjenjuje različite stilove poučavanja, potiče samostalnost i kreativnost učenika, integrira odgojno – obrazovne sadržaje sa stvarnim životnim situacijama i sl.)

3.14.Nastavnik potiče pozitivno ozračje   DA   NE

4.AKTIVNOST UČENIKA TIJEKOM NASTAVNOG PROCESA

4.1.Je li samostalnost učenika došla do izražaja?   DA   NE

4.2.Postignuća učenika i produktivnost sata nastavnik je provjerio:

- a) petominutnim ispitivanjem
- b) usmenim propitkivanjem
- c) nekim drugim načinom:
- d) nije radio na tome

4.3.Domaća zadaća je zadana:

- a) usmeno
- b) iz udžbenika – radne bilježnice – zbirke i sl.
- c) domaća zadaća nije zadana

4.4. Karakter domaće zadaće je:

- a) reproduktivan
- b) kombiniran
- c) produktivan

4.5. Domaća zadaća je provjerena:

- a) letimično
- b) detaljno
- c) analizom osnovnih pitanja
- d) nije provjerena

4.6. Procjena uspješnosti nastavnog sata:

- a) sat je vrlo uspio
- b) sat je dobro uspio
- c) uspjeh je zadovoljavajući
- d) sat nije uspio
- e) _____

4.7. Pripremanje nastavnika bilo je u skladu s postignućima na nastavnom satu

DA – NE

4.8. Za samoevaluaciju nastavnog sata nastavnik je koristio:

- a) skalu procjene
- b) kružnicu zadovoljstva
- c) nije provedena

d) nešto drugo _____

Ostala zapažanja

PRILOG 2: PITANJA ZA PEDAGOGINJU ZAGREBAČKE OSNOVNE ŠKOLE

1. Možete li mi ukratko predstaviti učenika (koliko ima godina, koji razred pohađa, iz koliko i iz kojih nastavnih predmeta učenik sluša nastavu u kući i sl.)?
2. Možete li mi navesti i obrazložiti razloge zbog kojih se dječak školuje kod kuće?
3. Koliko dugo ovaj oblik školovanja traje?
4. Na koji je način funkcioniralo školovanje dječaka u školi (je li imao prilagođeni program, asistenta u nastavi i sl.)?
5. Jeste li primijetili da je dječak imao problema sa socijalizacijom tijekom školovanja u školi?
6. Kakvo je Vaše mišljenje o tomu kakve posljedice na socijalizaciju djeteta ima ovakav oblik školovanja?
7. Možete li mi objasniti na koji način je organizirana i kako funkcionira nastava u kući u praksi?
8. Što očekujete od roditelja što se tiče pripreme prostora za održavanje nastavnog sata u kući? Ima li još nekih zahtjeva koje roditelji moraju ispuniti prije ili za vrijeme trajanja nastavnog sata?
9. S obzirom na to da se učenik školuje u kući, ima li mogućnost sudjelovanja u izvannastavnim i izvanučioničkim aktivnostima škole ukoliko želi?
10. Što mislite, koje kompetencije nastavnici trebaju posjedovati kako bi mogli provoditi nastavu u kući?
11. Na koji način stručni suradnici škole mogu dati svoj doprinos uspjehu učenika koje se školuje kod kuće?

PRILOG 3: PITANJA ZA PREDMETNE NASTAVNIKE ZAGREBAČKE OSNOVNE ŠKOLE

1. Koliko puta tjedno dolazite kod učenika? Koliko dugo traje nastavni sat u kući i držite li se strogo vremenskog trajanja nastavnog sata?
2. Provodite li nastavu po prilagođenom programu?
3. Smatrate li da se drugačije odnosite prema učeniku u kući nego prema učenicima u školi što se tiče izvršavanja zadataka (domaća zadaća, provjeravanje i ocjenjivanje)?
4. Razlikuje li se artikulacija nastavnog sata u kući od artikulacije nastavnog sata u školi? Ako da, možete li te razlike navesti i ukratko objasniti?
5. Možete li mi ukratko opisati na koji način se pripremate za nastavni sat u kući? Čemu pridajete najviše pozornosti u planiranju, a samim time i prilikom provođenja nastavnog sata u kući?
6. Koje su posebnosti nastave u kući po Vašem mišljenju?
7. Razlikuje li se vremensko trajanje etapa ili dijela nastavnog sata u kući i u školi? Ukoliko je Vaš odgovor potvrđan, možete li objasniti zašto se vremensko trajanje etapa nastavnog sata razlikuje u kući?
8. Na koji način provjeravate i ocjenjujete učenikov napredak i njegovo znanje iz nastavnog predmeta?
9. Koji su izazovi s kojima se suočavate tijekom provođenja nastavnog procesa u kući? Na koji način svladavate navedene izazove?
10. Što mislite, koje kompetencije nastavnik treba imati kako bi mogao provoditi nastavu u kući?
11. Možete li mi detaljno opisati artikulaciju jednog nastavnog sata u kući (cilj nastavnog sata; strukturu i trajanje pojedinog dijela nastavnog sata; oblike, metode, strategije i postupke rada; nastavna sredstva i pomagala)?

PRILOG 4: ODOBRENJE MENTORA ZA PROVEDBU ISTRAŽIVANJA

Odsjek za pedagogiju

Filozofskoga fakulteta

Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

ODOBRENJE ZA PROVEDBU ISTRAŽIVANJA

Studentu/studentici *Tei Sever* odobrava se provedba istraživanja pod nazivom *Specifičnosti nastavnog procesa u kući* i mentorstvom *Vilmice Kapac, dr. sc.* u svrhu izrade diplomskoga rada.

Temeljem uvida u nacrt istraživanja te sve instrumente i postupke čija se primjena planira, mentor potvrđuje da istraživanje udovoljava etičkim načelima propisanim Etičkim kodeksom istraživanja s djecom.

Zagreb, 2. studeni, 2017.

Mentor: Vilmica Kapac, dr. sc.

PRILOG 5: DOPIS MINISTARSTVA ZNANOSTI I OBRAZOVANJA O TJEDNOM OPSEGU NASTAVNIH SATI ZA UČENIKA

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

KLASA: 602-02/17-06/00435
URBROJ: 533-26-17-0002
Zagreb, 24. srpnja 2017.

GRADSKO UREĐU ZA OBRAZOVANJE, KULTURU I SPORT
10 000 ZAGREB, Ilica 25/I

Dobrodošli u Ministarstvo Znanosti i Obrazovanja

Datum: 27. 07. 2017.

Klasifikacija OZREKO	Opis usluge
602-02/17-06/54	
Šifra broja	Pod
16-17-2	

PREDMET: Nastava u kući za učenika
- *odobrenje, daje se*

Poštovani gospodine

Vašim podneskom (KLASA: 602-02/17-06/59, URBROJ: 251-164-17-1 od 6. srpnja 2017. godine) zatražili ste odobrenje za izvođenje nastave u kući za učenika koji u školskoj godini 2016./2017. pohađa VII. razred

Sukladno članku 42. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, broj 87/2008., 86/2009., 92/2010., 105/2010., 90/2011., 16/2012., 86/2012., 94/2013., 152/2014. i 7./2017.) te uvidom u dostavljenu medicinsku i pedagošku dokumentaciju smatramo opravdanim izvođenje nastave u kući za učenika u školskoj godini 2017./2018. po redovitom nastavnom programu uz prilagodbu sadržaja za VIII. razred i sljedećem nastavnom planu:

- hrvatski jezik	2 sata tjedno
- likovna kultura	0,5 sati tjedno
- glazbena kultura	0,5 sati tjedno
- strani jezik	1,5 sat tjedno
- matematika	2 sata tjedno
- biologija	1 sat tjedno
- kemija	1 sat tjedno
- fizika	1 sat tjedno
- povijest	1 sat tjedno
- geografija	1 sat tjedno
- tehnička kultura	0,5 sati tjedno
- vjeronauk	1 sat tjedno
- tjelesna i zdravstvena kultura	1 sat tjedno
UKUPNO	14 sati tjedno

Napominjemo da je Škola dužna organizirati izvođenje nastave u kući na način da se nastava realizira u sklopu redovitog tjednog zaduženja učitelja (bez zaduženja učitelja radom iznad norme), osim za učitelje koji navedenu nastavu mogu ostvariti samo u prekovremenom radu.

S poštovanjem,

- Dostaviti:
1. Naslovu
  2. Gradskom uredu za obrazovanje, kulturu i sport
10 000 ZAGREB, Ilica 25/I
  3. Pismohrani, ovdje.

PRILOG 6: UČENIKOV TJEDNI RASPORED NASTAVNIH SATI

Jutranja smjena *E/R. jutro*

6.8 jutro

	PONEDJELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK
1. 8.00- 8.45			MATEMATIKA 8-9		
2. 8.50- 9.35		POUJEST 10-11 $\frac{1}{2}$			
3. 9.45- 10.30					
4. 10.40- 11.25					
5. 11.30- 12.15	FIZIKA 12.00 - - 12.30	KEMIJA 12.00 - 12.45	BIOLOGIJA 11-12	11.30 - 12.15	
6. 12.20- 13.05			ENIGMI 12.35 - 13.15		L.K 12.00 - 13.30
7. 13.10- 13.55	TK 14.00 - 15.30				

Popodnevna smjena

6.8 popodne

	PONEDJELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK
1. 14.00- 14.45	KEMIJA 14.00 - 14.45	12.30 - 15.00 KEMIJA	12.30 - 13.30 GEOGRAFIJA	MATEMATIKA 13.20 - 14.20	HRVATSKI JEZIK 13.30 - 14.30
2. 14.50- 15.35			ENIGMI		
3. 15.45- 16.30			15.20 - 16.30		
4. 16.40- 17.25			GK 14.30 - 15.15		
5. 17.30- 18.15					
6. 18.20- 19.05					
7. 19.10- 19.55					